

1986/87:8

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

Torsdagen den 16 oktober

Kl. 15.00

*Kompletteringsval till
utskott*

*Meddelande om be-
svarande av frågor om
den föreslagna en-
gångsskatten på för-
säkringsbolagens för-
mögenheter*

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i finans- och bostadsutskotten under Maj-Lis Landbergs ledighet anmält hennes ersättare Christer Häll.

*Om omsättnings-
skatten på aktie-
handeln*

Talmannen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet

Christer Häll (s)

suppleant i bostadsutskottet

Christer Häll (s)

2 § Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

3 § Meddelande om besvarande av frågor om den föreslagna engångsskatten på försäkringsbolagens förmögenheter

Till kammaren hade inkommit följande meddelande från finansministern:

Jag har fått ett stort antal frågor om den föreslagna engångsskatten på försäkringsbolagens förmögenheter. Jag ämnar besvara dessa frågor i ett sammanhang vid nästa frågestund, den 23 oktober.

4 § Svar på fråga 1986/87:2 om omsättningsskatten på aktiehandeln

Anf. 2 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det har under de senaste månaderna varit en nettoimport av svenska aktier. Sedan årets början har det emellertid skett en nettoexport av svenska aktier med drygt 2 miljarder kronor. Det vore förhastat att utifrån några få månaders nettoimport dra slutsatsen att denna utveckling skulle bero på ändringen av omsättningsskatten. Även om en vändpunkt skulle ha inträffat i fråga om handeln med svenska aktier, vilket ingalunda är säkert,

skulle detta mycket väl kunna förklaras med andra faktorer. En tänkbar orsak är att de svenska aktierna, som i ett internationellt perspektiv tidigare framstått som undervärderade, numera värderas så högt att konkurrensen från lägre värderade företag på andra börser ökat. Det är att märka i sammanhanget att värdet på svenska aktier under de senaste månaderna i flera fall stigit med mer än 100 %. Även den sjunkande dollarkursen kan ha bidragit till att aktieexporten avtagit.

Jag ställer mig också ytterst tvivlande till påståendet att en så begränsad skattehöjning som det här är fråga om skulle göra det nödvändigt för någon fondkommissionär att förlägga sin verksamhet utomlands. Om så sker är det nog helt andra faktorer än omsättningsskatten på värdepapper som är orsaken.

Under alla förhållanden är det svårt att motivera varför utländska placerare skulle få köpa upp svenskt näringsliv på gynnsammare villkor än svenska intressenter. Vidare skulle en sådan skattebefrielse för utlänningar leda till kontrollproblem och risker för bulvantransaktioner och andra liknande oönskade förhållanden.

Svaret på frågan om jag avser att föreslå några åtgärder i fråga om omsättningsskatten på utlänningars köp och försäljning av svenska aktier är därför nej.

Anf. 3 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga. Låt mig först något beröra bakgrunden till denna. Omsättningsskatt på aktiehandel infördes den 1 januari 1984, utan att förslaget remissbehandlats eller ens synats av lagrådet, och blott sex månader efter det att ett enigt skatteutskott avstyrkt en vpk-motion om en omsättningsskatt på aktier.

När propositionen utskottsbehandlades i november 1983 var utskottet särskilt tveksamt till att även utländska investerare skulle drabbas av skatt.

I november 1984 begärde Aktiefrämjandet hos regeringen att omsättningsskatten skulle slopas på utlänningars köp och försäljning av svenska aktier. Glädjande nog sändes skrivelsen på remiss, och inte någon av de 15 remissinstanserna motsatte sig ett slopande av skatten.

Den 14 mars 1985 svarade finansministern på en av mig ställd fråga, föranledd av Aktiefrämjandets skrivelse, att han då ännu inte var beredd att befria utländska investerare från omsättningsskatten.

Vad som sedan hänt är som bekant att finansministern trots löfte att inte höja omsättningsskatten fördubblade densamma fr. o. m. halvårsskiftet. Resultatet har, som finansministern också erkände, inte låtit vänta på sig. Utländska investerare har börjat sälja tillbaka svenska aktier, varigenom en praktiskt taget oavbruten nettoexport förbytt i en import som under juli och augusti uppgick till cirka en miljard kronor.

Nu säger finansministern att det kan finnas andra skäl också. Men det är märkligt att omsvängningen skedde just den 1 juli då skatten infördes. Sedan säger finansministern att det kan bli kontrollsvårigheter. Men man har från branschhåll klart sagt ifrån att det inte kommer att föreligga några kontrollsvårigheter. Bankinspektionen har också varit positiv till ett slopande av omsättningsskatten. Vidare frågar sig finansministern varför utländska

köpare skulle få gynnsammare villkor än svenska intressenter. Men utlänningars köp av svenska varor befrias ju normalt från omsättningsskatt vid utförelse. Riksskatteverket har sagt ifrån att omsättningsskatt vid utlänningars köp strider mot själva punktskatteprincipen.

Min följdfråga är: Är detta en principfråga för finansministern, eller vill finansministern ompröva frågan om en ökad import av aktier?

Anf. 4 TALMANNEN:

Får jag be talarna följa den av riksdagen enhälligt antagna tidsbegränsningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1986/87:5 om mervärdesskatten vid grusleveranser

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Mervärdesskatt utgår när det gäller vägentreprenader på ett beskattningsvärde som är reducerat till 20 % av vederlaget. Om fråga inte är om sådan entreprenad, utan t. ex. om leverans av grus eller annat vägbyggnadsmaterial, skall oreducerad mervärdesskatt utgå. Riksskatteverket, som enligt sin instruktion har att främja en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter i fråga om beskattning, har utfärdat anvisningar om hur gränstragningen skall ske. Detta hindrar inte att beskattningsmyndigheterna, i fall som förefaller vara likartade, kan fatta olika beslut om vilken skatt som skall utgå. I sådana fall bör man se till att frågan blir prövad av skattedomstol. Därigenom kan också vägledning för den framtida bedömningen av likartade fall erhållas. Jag är inte beredd att föreslå något förtydligande på denna punkt.

Anf. 6 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tolkar det så att finansministern och jag är överens om att det förekommer orättvisor. Det är ganska naturligt att de som bor i gränstrakterna blir irriterade när länsmyndigheterna tolkar bestämmelserna så olika som de nu gör. Då uppstår just de problem som jag pekat på i min fråga. Men det är inte bara orättvisorna för åkare i de olika länen som vållar irritation. Kostnaderna för väghållning blir också mycket olika och orättvisa. Det är klart att man blir litet fundersam i en vägsamfällighet när myndigheterna i ett län tolkar bestämmelserna så att man får fyra lass grus, medan myndigheterna i ett annat län tolkar dem så att man får fem lass grus, trots att kostnaden är densamma. Är det en jordbrukare eller företagare som kan räkna bort momsens, spelar detta kanske inte så stor roll. Men för egnahemsägare, villaägare och sommarstugägare betyder det mycket.

Mitt exempel är från gränstrakterna mellan Värmlands och Älvsborgs län. Där är det faktiskt så att olika principer gäller för samma grusgrop. Kommer det en bil från det ena länet och tar grus, är det 20 % dyrare än för den som kommer från det andra länet. Det är självklart att detta vållar en kolossal

irritation. Jag skulle för min del vilja säga att jag beklagar att finansministern inte är beredd att ge ett förtydligande i frågan, så att det inte längre uppstår irritation i länsgränstrakterna.

Anf. 7 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det är faktiskt inte min uppgift att utfärda föreskrifter som gäller tillämpningen av våra lagar, när vi har en myndighet som redan gjort det. Det skulle leda till stor förvirring om jag började träda i riksskatteverkets ställe. Men jag har ett tips till Karl Erik Eriksson: Skulle man inte kunna tänka sig att sammanföra länsskattecheferna i Älvsborgs län och Värmlands län, så att de kunde diskutera och försöka hitta en lösning för likartad behandling i fråga om en och samma grusgröp?

Anf. 8 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Det är inte detta som behövs. Jag vet genom riksskatteverket att cheferna för momsfrågor har varit samlade – det känner säkert finansministern också till –, men de har inte kunnat finna en gemensam lösning. Det visar praktiken, och det är praktiken som vållar besvär.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1986/87:11 om skatteutjämningsbidraget

Anf. 9 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Margit Gennser har frågat mig hur regeringen motiverar det extra skatteutjämningsbidraget till Botkyrka och avslaget på ansökan om skatteutjämningsbidrag till Malmö.

Extra skatteutjämningsbidrag ges till kommuner som har en besvärlig ekonomisk situation. Vissa framtagna mått på kommunens ekonomi används som bakgrundsmaterial vid bedömningen av behovet av bidrag. Av dessa ekonomiska faktorer har skattesatsen självfallet en betydande tyngd. Bidragen ges därför i synnerhet till kommuner som har hög utdebitering och i övrigt också en svag ekonomi.

Malmö har en sammanlagd utdebitering på 29:25 kr. och ligger således väsentligt under medelutdebiteringen på 30:34 kr. Kommunen har själv gjort den bedömningen att kommunens ekonomi tålde en skattesänkning för år 1986 på 75 öre. Det kan därför inte finnas anledning för staten att i denna situation stötta kommunens ekonomi.

Botkyrka har sedan mitten av 1970-talet haft stora ekonomiska svårigheter som ännu inte är helt övervunna. Som jämförelse kan nämnas att kommunens sammanlagda utdebitering är 31:71 kr.

Anf. 10 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Kommunernas ekonomiska läge bedöms genom ett index som är en sammanvägning av skattesats, låneskuld, finansieringskapital och sparande. Botkyrka ligger på plats 200, Malmö på plats 17. Botkyrka tillhör alltså den tredjedel av landets kommuner som har det bäst, Malmö den

tredjedel som har det sämst. Investeringarna i Botkyrka skattefinansieras till 100 %. Konsumtionsutvecklingen skall enligt prognos öka med 5,1 % år 1986. Det ansvariga kommunalrådet i Botkyrka har sagt att man kunnat betala av på lånen mer än man skulle behöva.

Botkyrka får 90 milj. kr. från länet och 40 milj. kr. från staten i skatteutjämningsbidrag, och 3,3 milj. kr. av det var extra bidrag. Arbetslösheten är 1,1 %.

Malmö tillhör den ekonomiskt sett sämsta tredjedelen. Malmö har en åldrande befolkning och de högsta socialbidragsutgifterna i landet. Det vet Feldt, även om det inte togs upp i anförandet. Malmö har strukturproblem. Arbetslösheten är 4,2 %, och Kockums håller på att läggas ned. Malmö har tidigare fått drygt 10 % av potten. I år får man ingenting.

Fördelningen av statliga pengar skall vara rättvis. Finansministern är hela landets finansminister och får inte företräda särintressen. Landets finansminister får inte misstänkas för att gynna egna partibröder ute i kommunerna. Tyvärr finns det ett visst fog för den misstanken. De siffror som jag redovisar talar sitt eget språk.

Kan finansministern försäkra mig att denna typ av övertramp inte skall upprepas? Kan finansministern utlova en rättvis behandling av kommuner oberoende av partifärg, politiskt styre och geografiskt läge?

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1986/87:55 om sänkta marginalskatter

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Som framgått av statsministerns regeringsförklaring kommer arbetet med att reformera skattesystemet att föras vidare i syfte att skapa enklare och rättvisare skatter, som stimulerar arbete, sparande och investeringar. Jag är inte beredd att nu precisera vilka ändringar som kan komma att bli resultatet av detta arbete.

Anf. 12 TALMANNEN:

Då Kjell Johansson är förhindrad att närvara medger jag att Lars De Geer får ta emot svaret.

Anf. 13 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Men frågan besvarades faktiskt bättre vid gårdagens presskonferens än i kammaren i dag. Det är tydligen inte finansministerns avsikt att lägga fram ett förslag om nya marginalskattesatser förrän tidigast våren 1988, med verkan från 1989. Det är i sanning att skynda långsamt, i synnerhet om man studerar vad finansministern sagt i den redan 1984 utkomna boken Samtal med Feldt. Jag citerar ur denna: "Hur blir det nu Kjell-Olof Feldt – ska den marginalskatte-reform, som nu påbörjats få en fortsättning efter 1985?"

Feldt: För min del har jag slagits hårt för den här reformen och det är min fasta övertygelse att vi måste fortsätta att reformera systemet när de nu

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

Om tullverkets sambandscentral i Gryt

gällande reglerna löper ut. Progressiviteten i det svenska skattesystemet har blivit orimlig och jag vill påstå, att vi här har att göra med ett av de absolut största ekonomiskt/politiska problemen av i dag. Den reform, som vi genomförde tillsammans med mittenpartierna och som vi sedan av olika skäl tvingades justera – dock utan att grunddragen gick förlorade – räcker inte. Det måste bli en fortsättning. Progressiviteten måste ner ytterligare – annars kommer vi aldrig att lyckas få till stånd en harmonisk inkomst- och lönebildning i det här landet.”

Det senare har regeringen dess värre, som vi alla vet, lyckats dåligt med, trots uttalanden under 1985 års valkampanj om att endast en socialdemokratisk regering kan säkra arbetsfreden i landet. Vi i folkpartiet beklagar detta dröjsmål med fortsatta marginalskattesänkningar, i synnerhet som vi har ett skattesystem som ofta tvingar arbetsgivaren till utgifter på 3–4 kr. för varje krona i lönehöjning som den anställde får behålla netto. Ett sådant system måste försvåra avtalsrörelserna, vilket den nuvarande avtalsrörelsen är ett levande bevis på.

Anf. 14 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Även om det är roligt att få lyssna till sina gamla tankar, upplästa i riksdagens talarstol för jag vet inte vilken gång i ordningen, tycker jag ändå att jag bör påminna om att riksdagen i våras fattade beslut om en ny och ganska genomgripande reform av det svenska inkomstskattesystemet med kraftiga förenklingar av det och en fortsatt sänkning av marginalskatterna, så att de 1988 kommer att vara högst 50 % ända upp till inkomster på 155 000 kr. Jag tycker att vi, med de steg vi har möjlighet att ta och de ekonomiska resurser som står till förfogande för skattesänkningar, ändå har gjort en hel del.

Anf. 15 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Visst är vi i folkpartiet tacksamma för förenklingar i skattesystemet – folkpartiet stödde regeringens förslag i den frågan. Men jag fäste mig vid att finansministern i sitt svar på Knut Wachtmeisters fråga alldeles nyss sade, att om firmor som bedriver aktiehandel flyttar utomlands, så är det nog helt andra omständigheter än omsättningskatten på aktier som är orsaken till en sådan utflyttning. Jag skulle förmoda att finansministern här avser just marginalskattesituationen i Sverige, som kan vara en bidragande orsak till en sådan.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1986/87:66, 72 och 78 om tullverkets sambandscentral i Gryt

Anf. 16 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har frågat om jag vill medverka till att den utvärdering som riksdagen har begärt genomförs innan åtgärder vidtas vid sambandscentralen i Gryt. Karl-Göran Biörsmark har frågat mig

hur utvärderingen av försöket med förändrade öppettider vid sambandscentralen kommer att ske. Tommy Franzén har frågat mig dels om regeringen tillåter vad som helst inom ramen för en s. k. försöksverksamhet, dels om regeringen anser att sjösäkerheten allvarligt får åsidosättas på det sätt som nu görs beträffande Gryts sambandscentral. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Riksdagen har tidigare på förslag av regeringen beslutat om medel för försöksverksamhet med en regional ledningscentral i östra tullregionen. Under föregående budgetår påbörjades denna försöksverksamhet.

Verksamheten innebär att man i den regionala ledningscentralen har ett vakthavande befäl dygnet runt som genom fjärrstyrning av de nuvarande sambandscentralerna ombesörjer övervakningen. Genom att utnyttja modern sambands- och kommunikationsteknik för övervakning dygnet runt kan personal från de lokala sambandscentralerna lösgröas för båtjänst. En utökad patrulleringstid till sjöss förbättrar enligt min mening sjösäkerheten avsevärt.

För Gryts vidkommande innebär försöksverksamheten att den lokala sambandscentralen hålls stängd nattetid och under veckosluten. Efter vad jag har inhämtat från tullverket kommer öppethållandetiden fr. o. m. den 3 november att vara kl. 08.00–15.30.

Den försöksverksamhet som fortfarande pågår är, som jag tidigare framhållit här i kammaren, ingen omorganisation utan endast ett försök för att insamla erfarenheter av en ständigt bemannad, regional lednings- och sambandscentral som under viss tid av dygnet övertar de lokala sambandscentralernas funktioner. Den strider därmed inte heller mot riksdagens tidigare ställningstagande. Jag utgår från att tullverket till regeringen avrapporterar resultatet av försöksverksamheten. Eventuella förslag om organisatoriska förändringar med anledning av försöksverksamheten, eller av andra skäl, kommer givetvis att föreläggas riksdagen i den mån förändringarna är av den karaktären att de kräver riksdagens medverkan.

Anf. 17 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret. Tyvärr är det inte mycket mer jag kan tacka för. Så som frågan om tullverkets sambandscentral har handlagts av verket och därmed också av regeringen är det en skandal enligt min uppfattning.

Först begär och får tullverket pengar till en central ledningscentral i Stockholm utan att någon vet om den kommer att behövas. Sedan drar tullverket, såsom försöksverksamhet, in nattjänstgöringen i Gryt. Utan att detta försök är slutfört och utan att någon som helst utvärdering har gjorts drar man sedan in all bemanning vid själva sambandscentralen även under dagtid. Det skall finnas en man där under kontorstid, men den mannen skall sköta underhåll, patrullering och allt annat. Han hinner inte att också sköta sambandscentralen. Om inte detta är omorganisation, då vet inte jag vad detta ord betyder.

När kustbevakningens båtar ligger vid kaj finns ingen på sambandscentralen. Då har Gryts sambandscentral tystnat. Då får de 80 % av fritids- och fiskebåtar som enbart har PR-radio ropa för vindarna.

Jag måste fråga finansministern: Varför har inte militären, länsstyrelsen, kommunerna och skärgårdsföreningen fått delta i en objektiv, grundlig utvärdering av sommarens försök med nattstängt vid sambandscentralen i Gryt, innan man över huvud taget går vidare med detta?

Anf. 18 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag får tacka finansministern för svaret, som ju innehåller rätt många ord kring hur det ser ut i dag i Gryt efter den neddragning som skedde den 19 maj. Men detta vet vi. Vad min fråga gällde var: Hur kommer utvärderingen att ske? Kommer de berörda, såsom skärgårdsbefolkning och fiskare, att få vara med om denna utvärdering? Inte ett ord om detta nämndes i Kjell-Olof Feldts svar.

I den debatt vi senast hade i detta ämne sade finansministern att den här försöksverksamheten skulle pågå fram till den 31 oktober. Vi närmar oss nu detta datum. De informationer jag har fått tyder på att en ny organisation vid sambandscentralen i Gryt träder i kraft den 3 november.

Nu vill jag ha svar på följande frågor: Hur kommer utvärderingen av försöksverksamheten att ske? Vilka kommer att få delta i denna utvärdering? Om det inte blir någon sådan utvärdering, är detta med försöksverksamhet bara en lek med ord. När kommer den nya organisationen att träda i kraft? Hur lång tid kommer utvärderingen att ta? Innan beslut fattas är det viktigt – det har vi betonat här i riksdagen – att riksdagen får ta ställning. Jag har en känsla av att vi nu ullah in i ett system som vi inte kommer att kunna ta oss ur, eftersom man hela tiden bygger upp en ny form av samband. När kommer enligt Kjell-Olof Feldts uppfattning den nya organisationen att träda i kraft?

Anf. 19 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag får börja med att säga att jag hoppas att denna fråga inte skall behöva bli en följetong här i kammaren. Jag hoppas att en förändring kommer till stånd i enlighet med vad som avsågs i skatteutskottets uttalande och riksdagens beslut i april månad i år.

När det gäller min fråga om regeringen låter vad som helst ingå i s. k. försöksverksamhet är det klart att Kjell-Olof Feldts svar innebär att regeringen låter i princip vad som helst få ske inom ramen för vad man kallar försöksverksamhet. Man tillåter här försök med en total nedläggning av verksamheten vid sambandscentralen i Gryt. På annat sätt kan tullverkets beslut om vad som skall hända efter den 3 november inte uppfattas. Det har tidigare i dag här ifrån talarstolen framförts hur det kommer att se ut.

För att genomföra den försöksverksamhet som Kjell-Olof Feldt i sitt anförande framhåller som så viktig, att samla in erfarenheter av en ständigt bemannad regional lednings- och sambandscentral, behöver man inte göra vare sig nedläggningar eller inskränkningar i Gryt. De erfarenheterna kan man mycket väl hämta från den sedan ett par år tillbaka halvt om halvt nedlagda verksamheten vid Furusund, där man bara har öppet vardagar under kontorstid. Det behövs ingen nedläggning av ytterligare en sambandscentral för att skaffa sig dessa erfarenheter.

Min fråga gällde också om man verkligen kan ta på sitt ansvar att äventyra sjösäkerheten. Det gör man tydligen – eller också har man på finansdeparte-

mentet inte tillräckligt begrepp om vad sjösäkerhet innebär. Patrulleringen i sig ökar inte sjösäkerheten särskilt mycket, när sambandscentralens övriga verksamhet är lagd på is. Därvid är en av de viktigaste frågorna PR-radions möjligheter att kalla på hjälp när hjälp behövs.

Anf. 20 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag upprepar: Detta är ingen omorganisation eller nyorganisation. Det är en försöksverksamhet, enligt riksdagens beslut. När tullverket bedömer att tillräcklig erfarenhet finns för att avgöra om en ny organisation skall införas eller inte, skall detta rapporteras till regeringen.

I fråga om utvärderingen kan jag bara säga att alla som är intresserade i denna fråga kommer att erbjudas att yttra sig över den rapport som tullverket då avger. Om det sedan blir fråga om någon ny organisation har riksdagen att granska och fatta beslut i ärendet.

Anf. 21 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! En sak är bra med detta svar, herr finansminister, nämligen att det slås fast att riksdagen skall yttra sig innan man även formellt lägger ner sambandscentralen i Gryt. I praktiken läggs den ju ner den 3 november.

Det blir en viss utökad båtjänst, det är riktigt. Men båten kommer att ligga vid kaj en del av veckodagarna, när männen är lediga, och då finns det ingen som svarar på PR-radions nödrop vid sambandscentralen i Gryt. 80 % av båtarna har fortfarande bara privatradio.

I Furusund pågår motsvarande försök. Den man som skulle gå där på landbacken och vara ansiktet utåt är sedan länge sjukskriven, och ingen har satts i hans ställe. Furusund har i praktiken upphört som sambandscentral. Som Tommy Franzén säger kan man ta erfarenheterna från Furusund – man behöver inte lägga ner ytterligare en sambandscentral, i ett område där det sedan inte finns någonting kvar. Vem säger att en eventuell fiende går in just i Stockholmsområdet?

Anf. 22 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Tack för de orden, finansministern! Nu har jag fått bekräftat att de berörda i Gryts skärgård kommer att få tillfälle att yttra sig över utvärderingen – bra! Jag har också fått bekräftat att innan denna omorganisation äger rum riksdagen kommer att få debattera den och ta ställning därtill. Det är också bra.

Nu är det egentligen bara en fråga kvar som skulle behöva klarläggas: När kan vi räkna med att denna utvärdering är klar och vi får ta upp frågan till beslut i riksdagen?

Anf. 23 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag vill återkomma till sjösäkerheten. Jag kan inte förstå att man menar att det går att öka sjösäkerheten avsevärt genom att göra den här neddragningen. Till sambandscentralen i Gryt finns också tillhörande hjälpradiostationer på fyra öar i dess närhet. De går över PR-bandet. Hur skall man klara den bevakningen? PR-bandet struntar tydligen tullverket fullständigt i.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986.

Om ökat anslag till utrustning för teknisk forskning och utbildning

Vidare skulle jag vilja ha ett förtydligande. Det har nämligen insmugit sig i den sista meningen av finansministerns svar att riksdagen skulle få ta del av förslag till organisatoriska förändringar om dessa är "av den karaktären att de kräver riksdagens medverkan".

Det här tycker jag är en glidning som mycket väl kan tolkas som att vi väl får se om riksdagen får vara med när det gäller en eventuell omorganisation. Hittills har vi inte brytt oss om det, och det gör vi kanske inte i fortsättningen heller. Är det så jag skall tolka den sista meningen i svaret?

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1986/87:41 om ökat anslag till utrustning för teknisk forskning och utbildning

Anf. 24 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lars Leijonborg har frågat mig om jag – mot bakgrund av regeringsförklaringens deklARATION om fortsatt satsning på teknisk utbildning och forskning – avser föreslå att utrustningsanslaget förstärks redan under innevarande budgetår.

Regeringen förbereder för närvarande 1987 års budgetproposition och en proposition om forskning. Behovet av resurser för utrustning får vägas mot behovet av satsningar inom andra angelägna områden. En sådan avvägning kommer att göras i dessa sammanhang och avse nästkommande budgetår.

Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret som – jag beklagar det – bara kan tolkas så, att det i år till skillnad från förra året inte är att vänta något förslag i tilläggsbudget I om ytterligare resurser till den tekniska sektorn inom högskolan.

Utrustningssituationen i högskolan är närmast krisartad och förvärras år från år. De orden har jag hämtat ur UHÄ:s senaste verksamhetsberättelse. Det här är en fråga som diskuteras mycket intensivt ute på universitet och högskolor. Man är mycket bekymrad över sakernas tillstånd.

Det nuvarande systemet bygger på att avskrivningstiden för materiel i högskolan är ungefär 15 år. Alla som har kommit i kontakt med t. ex. datorer vet ju att datautrustning som är åtta till tio år gammal ofta anses vara hopplöst föråldrad. Det gäller också utrustning på t. ex. bioteknikens område. Om man skall skapa en kreativ forskningsmiljö är det utomordentligt viktigt att man har bra utrustning. Det är kanske lika viktigt som de lönefrågor är som vi så ofta diskuterar och som är aktuella inte minst i dessa arbetskonfliktens dagar.

Jag skulle uppskatta om utbildningsministern något ville kommentera de bekymmer som man ger uttryck för ute på högskolorna. Utrustningsanslaget uppgår för närvarande till drygt 100 milj. kr., vilket är att jämföra med ett beräknat behov på i storleksordningen 200–300 milj. kr. Är det att förvänta ett radikalt nivålyft i budgetpropositionen eller i den forskningspolitiska

propositionen? Det har ju tydligen inte gått att få fram några extra pengar i tilläggsbudget I.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

*Om statsbidraget till
fyrtimmarssamman-
komster inom studie-
cirkelverksamheten*

Anf. 26 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Som jag nämnde har regeringen lagt fram ett förslag till riksdagen om en ökning av utrustningsanslaget för innevarande budgetår. Riksdagen beviljade därutöver ytterligare medel. Utrustning är, allteftersom sådan anskaffas, under leverans till högskolorna, och vi är nu i färd med att förbereda nästa budgetproposition samt forskningspropositionen. Mer är det för dagen inte möjligt att säga.

Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Problemet är, som utbildningsministern antyder, att det förflyter rätt lång tid från det att riksdagen beviljar medel till dess att utrustning verkligen kan anskaffas ute på högskolorna. Det krävs en ganska lång planeringsperiod innan apparaturen är på plats.

Detta var bakgrunden till min fråga. Det är nämligen angeläget att personalen på högskolorna så tidigt som möjligt får veta regeringens intentioner på detta område. Jag kan bara beklaga att utbildningsministern i dag tydligen inte har möjlighet att ge besked om att regeringen gör samma bedömning som så många andra, dvs. att utrustningsanslagen är orimligt låga.

Överläggningen var härmed avslutad.

**10 § Svar på fråga 1986/87:57 om statsbidraget till fyrtimmarssamman-
komster inom studiecirkelverksamheten**

Anf. 28 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Hans Nyhage har frågat mig om jag vill medverka till att studieförbunden inom ramen för sina totalt tilldelade antal timmar utan merkostnad för staten själva får avgöra hur fyrtimmarssammankomsterna skall fördelas.

Enligt bestämmelser utfärdade av regeringen den 18 juni 1986 (SFS 1986:626) får för statsbidrag för en studiecirkel medräknas fyra studietimmar vid enstaka sammankomster under förutsättning att det genomsnittliga antalet bidragsberättigade studietimmar för studiecirkeln inte är mer än tre studietimmar vid varje sammankomst. Bestämmelserna har utfärdats med anledning av riksdagens beslut den 10 april 1986 (UbU 1985/86:19, rskr. 161) att ge regeringen till känna att en prövning av frågan om statsbidragsberättigade fyrtimmarssammankomster bör göras.

Innehållet i bestämmelserna sammanfaller nära med vad som hemställdes i motion 1985/86:Ub414 (c) yrkande 1, att det skall finnas en möjlighet för studieförbunden att få medräkna fyra timmar vid vissa sammankomster mot att detta kompenseras genom att endast två studietimmar medräknas vid andra sammankomster inom samma studiecirkel.

Jag är inte i dag beredd att föreslå regeringen några ändringar i dessa

bestämmelser i den riktning som Hans Nyhage anger i sin fråga. Den gällande ordningen har bara tillämpats ett par månader. Det är därför enligt min mening alltför tidigt att nu dra några slutsatser om vilka effekter på studiecirkelverksamheten den gjorda ändringen kan ha.

Anf. 29 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Jag beklagar att statsrådet inte vill dra någon annan slutsats än han gör. Det är ingalunda för tidigt att dra sådana slutsatser som jag önskar – det är snarare för sent. De slutsatser som statsrådet har dragit skulle aldrig ha kommit till stånd. Det hade varit bättre om statsrådet hade beaktat min motion i samma ärende i stället för centermotionen.

Enligt riksdagsbeslutet angående statsbidragsberättigade fyrtimmarssammankomster skall en förutsättning för dessa vara att de inte medför några merkostnader för staten och att de inte medför någon ökning av antalet studietimmar totalt, eller andra, icke önskvärda effekter.

I riksdagsbeslutet sägs således inte ett enda ord om att fyrtimmarssammankomster måste motsvaras av lika många tvåtimmarssammankomster inom en och samma studiecirkel, så att genomsnittet per sammankomst blir tre timmar. Trots detta föreskrivs i den av statsrådet utfärdade förordningen just denna sammankoppling av fyrtimmarssammankomster med tvåtimmarssammankomster i samma studiecirkel.

Från studieförbundens, handledarnas och deltagarnas sida har samfällt vitsordats nackdelen med kravet på tretimmarssammankomster när det gäller vissa studiecirkel, t.ex. matlagning, klädsömnad och vävning. Riksdagsbeslutet om fyrtimmarssammankomster hälsades därför med glädje. Men inte kunde man föreställa sig att resultatet skulle bli ännu sämre än tidigare för hälften av sammankomsterna! Tvåtimmarssammankomster för berörda ämnen är ju närmast meningslösa.

Varför kan inte studieförbunden själva inom ramen för tilldelat antal statsbidragsberättigade studiecirkeltimmar få avgöra hur dessa skall läggas ut? Detta kan varken medföra några merkostnader för staten, någon ökning av antalet studietimmar totalt eller andra, icke önskvärda effekter. Vad finns det då för anledning att krängla till det för samtliga som är direkt berörda av verksamheten?

Anf. 30 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det beslut som regeringen fattat överensstämmer med riksdagens beslut att bifalla motionsyrkandet. Jag finner det rimligt att man tillämpar den beslutade ordningen under någon tid. Om det visar sig finnas vägande invändningar mot den, är jag inte främmande för att man vidtar förändringar. Men först bör vi alltså följa det beslut som riksdagen har fattat.

Anf. 31 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag är mycket tacksam för att statsrådet inte stänger dörren – det uppskattar jag. Men ärligt talat sägs det i riksdagsbeslutet ingenting om att fyrtimmarssammankomster skall varvas med tvåtimmarssammankomster på det sätt som nu föreslås när det gäller förordningen. Det sägs i

riksdagsbeslutet bara att antalet timmar totalt inte får öka, att det inte får bli några merkostnader och inte heller innebära andra olägenheter. Det går såvitt jag känner till inte att åberopa de två förstnämnda villkoren. Vilka andra, icke önskvärda effekter skulle kunna uppstå, om man i stället lät cirklarna arbeta nio gånger fyra timmar i stället för tolv gånger tre timmar? Jag kan inte komma på några sådana effekter. Kan statsrådet göra det?

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1986/87:20 om viss av Sverige beviljad kredit till Nicaragua

Anf. 32 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Margaretha af Ugglas har frågat mig från vilket anslag medel tagits för att med biståndsmedel täcka förfallna 18 milj. kr. av en kredit på 40 milj. kr., som garanterats mot medelsramen för utvecklingssamarbete med Nicaragua. Vidare har Margaretha af Ugglas frågat mig vilka motiven är till att beslut härom ännu inte föreligger.

Genom beslut den 22 maj 1986 har regeringen beviljat Nicaragua extra bistånd dels med 14,7 milj. kr. som ersättning för förfallet belopp av krediten, dels med ett ytterligare belopp om ca 4 milj. kr. för reglering av skulder till svenska staten som uppkommit genom skadereglering hos exportkreditnämnden (EKN). Det extra biståndet belastar anslaget III C 2. Utvecklingssamarbete genom SIDA. anslagsposten 23. Katastrofer m. m., som med motsvarande belopp tillförs oin-tecknade reservationsmedel under anslaget från budgetåren 1984/85 och 1985/86. Bl. a. för att fastställa hur oin-tecknade reservationsmedel fördelade sig på olika budgetår har den formella expedieringen av beslutet dröjt. Det har numera expedierats.

Anf. 33 MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Den fråga statsrådet ger besked om i dag är en märklig affär, som tog sin början våren 1984, då Nicaragua, icke kreditvärdigt, fick en statligt garanterad kredit på 40 milj. kr. Utrikesministern fick helt naturligt frågor i riksdagen, om detta annorlunda förfaringsätt var ett sätt att kringgå riksdagens beslut om biståndsram till Nicaragua. Utrikesministern förklarade att så inte var fallet. Förfallna krediter som icke betalats skulle belasta biståndsramen till Nicaragua. Utrikesministern förtydligade sig inför riksdagen: Inga andra medel behöver tas i anspråk för eventuella ersättningsbetalningar till följd av garantin.

Nu säger statsrådet att förfallna krediter skall betalas med medel från katastrofanslaget. Detta är återigen, herr talman, ett mycket märkligt förfaringsätt. Det måste vara första gången som katastrofanslaget används för att betala kommersiella krediter.

Jag kan inte komma till någon annan slutsats än att Nicaragua på detta sätt får extra biståndsmedel, i strid mot tidigare besked till riksdagen och utan riksdagens hörande.

Min fråga till statsrådet måste bli: Kommer även resterande 22 milj. kr. att belasta katastrofanslaget?

Anf. 34 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Skälet till det något ovanliga förfarandet är Nicaraguas försämrade situation och dess utsatthet ekonomiskt och i konflikten med sin stora granne. Såväl SIDA som regeringen har funnit att det är olämpligt att i nuvarande situation belasta landramen med de förfallna skuldmedlen. Däremot anser jag att vi för framtiden bör utgå från att Nicaragua betalar sina lån på normalt sätt. Det är också något som jag framfört till den nicaraguanska regeringen.

Anf. 35 MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Nicaragua fick genom ett regeringsbeslut för några veckor sedan en större summa från katastrofanslaget, och det skedde väl i och för sig i enlighet med de riktlinjer som finns. Men den här affären stämmer inte alls överens med de riktlinjer som finns uppdragna för de olika biståndsanslagen och överensstämmer inte med riksdagens riktlinjer för hur anslagen skall användas. Det är det som är den allvarliga frågan. Regeringen måste ju ändå rätta sig efter de konstitutionella principer som gäller.

Anf. 36 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det har vi självfallet också gjort. I de regler som gäller för s. k. extra bistånd har man förutsett situationer av detta slag, t. ex. när ett land ekonomiskt är så illa ute att man måste ställa upp med just extra bistånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1986/87:45 om det svenska u-landsbiståndet

Anf. 37 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om regeringen avser att i en tilläggsbudget presentera sådana förslag att enprocentsnivån för det svenska u-landsbiståndet åter kan uppnås.

Det råder i Sverige stor enighet om att vi skall avsätta 1 % av vår bruttonationalinkomst (BNI) för svenskt utvecklingsbistånd. Regeringen står fast vid detta åtagande, vilket bl. a. framgick av årets regeringsdeklaration.

För innevarande budgetår har riksdagen på regeringens förslag beslutat att 1 % av BNI avsätts för biståndsändamål, dvs. nära 9 miljarder kronor.

Regeringens beslut våren 1986 att återföra till statsbudgeten 280 milj. kr. av tidigare anvisade medel påverkar inte enprocentsmålet. De återförda medlen var helt ointecknade medel som anvisats för tidigare budgetår, huvudsakligen för u-krediter. Regeringens beslut innebar på intet sätt att någon planerad verksamhet eller insats behövde uppskjutas eller inställas. Enprocentsmålet upprätthålls.

Utvecklingen i södra Afrika oroar oss alla. Jag delar frågeställarens

synpunkter på behovet av ökade insatser bl. a. i frontstaterna. Sverige gör i dag redan stora insatser i regionen, dels genom det långsiktiga samarbetet med våra programländer, dels genom humanitärt stöd och annat bistånd som exempelvis det regionala stödet till de s. k. SADCC-länderna.

Våra sammanlagda insatser i södra Afrika motsvarar mer än 40 % av det totala svenska bilaterala biståndet. Händelseutvecklingen i regionen gör dock att behoven av ytterligare insatser ökar. Regeringen kommer därför inom kort att ta ställning till hur vi inom ramen för biståndsbudgeten, utan tilläggsanslag, skall kunna anvisa ytterligare medel för insatser i detta område.

Anf. 38 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret.

I sitt svar medger biståndsministern att några nya pengar till biståndet inte kommer i år. Därmed står det helt klart att regeringsdeklarationen, där man sade att enprocentsmålet ligger fast, bara var tomma ord. Det råder en bred enighet, åtminstone i ord, i riksdagen om enprocentsmålet, men trots detta har regeringen med olika tekniker hållit nere biståndsbudgeten under 1 % för innevarande budgetår. Man har gjort det genom att räkna samma pengar två gånger, en gång förra året och en gång till i år. Det är en teknik som i princip skulle kunna användas i all evighet så att biståndet alltid ligger 280 milj. kr. eller någon annan summa under 1 % av BNI.

Det är tveklöst så att u-länderna har berövats 280 milj. kr. och att det har skett av statsfinansiella skäl. DAC-statistiken visar också att biståndet urgröps för varje år. Det svenska biståndet avlägsnar sig stadigt längre och längre från det enprocentsmål som vi bekänner oss till här i riksdagens talarstol. Regeringsdeklarationen väckte förhoppningen att man från regeringens sida tänkt om och skulle komma att prioritera biståndet till tredje världen, men biståndsministerns svar visar att detta löfte aldrig var avsett att uppfyllas.

Anf. 39 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Regeringen har inte tänkt om – regeringen har samma ståndpunkt som tidigare, nämligen att vi skall avsätta 1 % av vår bruttonationalinkomst till bistånd. Maria Leissner gör felaktiga jämförelser och drar felaktiga slutsatser av den beslutade reservationsindragningen. Den har inget med årets biståndsvolym att göra. Vad riksdagen på regeringens förslag har fattat beslut om är att 1 % av bruttonationalinkomsten skall gå till bistånd, dvs. 8 940 milj. kr. Precis den summan, som är 1 % av BNI, är det som riksdagen har fattat beslut om. Alltså upprätthåller vi enprocentsmålet.

Anf. 40 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Det är bara att beklaga att regeringen enligt biståndsministern inte har tänkt om när det gäller sättet att fiffla med biståndsbudgeten. Det är tråkigt – det var i så fall ett falskt hopp som tändes när vi lyssnade till regeringsdeklarationen.

Jag tror att det står klart för var och en som lyssnar på debatten att det är

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

*Om de partiellt arbetsförs
föras möjligheter till ar-
bete i stället för deltidspension*

svårt att hävda att de 280 miljonerna är annat än stöldgods från föregående års biståndsbudget. Jag hoppas som sagt att regeringen nästa år tänker om på den här punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1986/87:1 om de partiellt arbetsförs möjligheter till arbete i stället för deltidspension

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat statsrådet Bengt Lindqvist om han är beredd att vidta åtgärder för att Värmland skall bli försökslän i vad gäller handikappades möjligheter till arbete i stället för pension.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Av de ca 18 miljarder kronor, som i årets budget har anvisats till arbetsmarknadspolitiska åtgärder, går ca 7 miljarder eller närmare 40 % till insatser för arbetshandikappade.

10 milj. kr. har anvisats särskilt till försök med uppsökande verksamhet bland unga handikappade som uppbar förtidspension eller sjukbidrag. Försöksverksamheten skall bedrivas i hela landet och således också i Värmlands län.

Gullan Lindblad har som ett exempel på försöksverksamhet framhållit önskvärdheten av att nya regler prövas för bidragen. Sedan den 1 juli 1984 gäller nya regler för lönebidragen. Då infördes en möjlighet att lämna högre bidrag vid ett svårare handikapp. Vidare tillkom ett introduktionsbidrag som kan lämnas vid anställning av handikappade. Enligt arbetsmarknadsstyrelsen ledde 62 % av introduktionsbidragen till fortsatt anställning. 78 % av bidragen gick till enskilda arbetsgivare, i flertalet fall mindre företag.

Det pågår således olika verksamheter som syftar till att ge arbete i stället för förtidspension. Men nya goda idéer på området är självfallet intressanta och välkomna.

Anf. 42 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det var fint att få en katalog över åtgärderna, som jag naturligtvis tidigare kände till.

Bakgrunden till min fråga är att biträdande socialministern och jag råkade vara på samma konferens i Karlstad i början av september. Efter den konferensen uttryckte statsrådet Lindqvist i länets tidningar att det är skamligt att förtidspensionera 2.000 unga varje år. Jag, som under 15 års tid själv har förtidspensionerat ett antal människor, kan delvis hålla med honom om det. Vid den ifrågavarande konferensen förklarade sig SAF:s och LO:s representanter vara mycket intresserade av att Värmland skulle bli ett försökslän när det gäller nya möjligheter att inom den allmänna marknaden erbjuda handikappade, partiellt arbetsföra, nya typer av arbeten.

Jag antar att biträdande socialministern, som uttalade så hårda ord om sin

egen regering, också har talat med sin kollega arbetsmarknadsministern och verkligen framfört att det är viktigt att försöka sig på nya åtgärder. Biträdande socialministern nämnde själv i den åberopade artikeln och även vid mötet i fråga att man t. ex. skulle kunna utnyttja tekniken på ett betydligt bättre sätt än vad som görs i dag. Han menade vidare att man måste öka stimulansåtgärderna för att få arbetsgivare positiva till att anställa arbetshandikappade, att de kanske skulle få ett försteg i förhållande till nuläget.

I det stycket vill jag hänvisa till de förslag som bl. a. har framförts av moderata företrädare, nämligen att ett flexibelt lönebidrag införs. Bidragets storlek skall helt och hållet avgöras av graden av handikapp i förhållande till arbetsuppgiften och utgå helt oberoende av om arbetsgivaren är statlig, kommunal eller privat. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern ser detta som ett positivt förslag.

Är det inte möjligt att man just i Värmland genomför ytterligare en typ av försöksverksamhet, t. ex. inom ramen för den pågående rehabiliteringsutredningen?

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Bengt Lindqvist och jag för ganska ofta diskussioner, inte minst om de unga handikappades situation. Vi har också ofta gemensamt överläggningar med de handikappades organisationer. Vi har samma uppfattning han och jag, nämligen att det är angeläget att arbeta vidare för att hitta ytterligare metoder, så att de unga handikappade ges möjligheter till arbete i stället för förtidspensionering. Vi är båda eniga om att den utvidgade försöksverksamheten, som tidigare har bedrivits i ett antal län och som fr. o. m. i höst startar över hela landet, kommer att kunna ge oss nya erfarenheter. Det kan ju inte vara något fel i att vi har en försöksverksamhet som omfattar alla län och inte bara Värmlands län.

Jag har ganska nyligen varit i Värmland och diskuterat situationen i länet och de många olika bra uppslag som värmlänningar har när det gäller arbetsmarknadspolitiken. Jag förutser att vi i fortsättningen kommer att ha ett omfattande samarbete med dem i många avseenden.

Precis som Gullan Lindblad säger har vi genom den nya tekniken möjlighet till bättre hjälp till de handikappade.

Anf. 44 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tror att jag vågar säga att det råder ganska stor enighet över partigränserna när det gäller de handikappades situation. Jag delar i mångt och mycket de uppfattningar som statsrådet här har framfört.

Visst är jag glad över att det förekommer försöksverksamhet i flera län. Men nu när det i Värmland finns ett mycket positivt gensvar hos arbetsmarknadens parter borde man kanske där göra en alldeles särskild insats. Väldigt många handikappade skulle hellre vilja arbeta på den öppna marknaden än inom Samhällsföretag. Jag skulle kunna tänka mig ytterligare åtgärder av den typ av försöksverksamhet som bedrivs vid t. ex. Vapensmeden i Huskvarna.

Jag hoppas att dörren inte är helt stängd, utan att vi kan förvänta ytterligare positiv försöksverksamhet i just Värmlands län.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om arbetslösheten i
Gävleborgs län*

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Frågor av Gunnel Jonäng och Bertil Måbrink till industriministern om situationen i Gävleborgs län har överlämnats till mig för besvarande.

Regeringen är väl medveten om problemen i Gävleborgs län. Arbetslösheten som nådde sin högsta nivå vid årsskiftet 1983-1984 har därefter sjunkit. Sedan mars i år har den emellertid börjat öka och uppgick i september till 6 530 personer, en ökning med 201 i förhållande till september 1985. I september månad var 463 personer varslade om uppsägning. Värst drabbat är Söderhamnsområdet.

Genom omfattande åtgärder från arbetsförmedlingens sida med arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och intensiva förmedlingsinsatser minskade arbetslöshetens ökningstakt i och med september. Länsarbetsnämnden har också satt in extra resurser i Söderhamns- och Ljusdalsområdena.

I Söderhamn har regeringen vidare medverkat till bildandet av ett investmentbolag med en rad storföretag som ägare. Regeringen är också beredd att medverka med stöd till ett teknikcentrum i kommunen.

Sandviken och Hofors är två av de kommuner som omfattas av det nya, treåriga utvecklingsprogrammet om 425 milj. kr. för Bergslagskommunerna. Inom ramen för Bergslagsprogrammet fattade regeringen nyligen beslut om sammanlagt 16,9 milj. kr. till högskoleutbildning i Bergslagen. Av dessa medel går 7,3 milj. kr. till högskolan i Gävle/Sandviken för att starta en material- och produktionsteknisk linje och en dataingenjörslinje samt för fortbildningskurser. För budgetåret 1986/87 har länsstyrelsen härutöver 33 milj. kr. för lokaliseringsstöd, glesbygdsstöd och projektverksamhet.

I det byggpaket för de sex nordligaste länen som regeringen beslutade om i våras anslogs 90 milj. kr. för byggande av de s. k. Ljusnebroarna. Gävleborgs län fick därmed nästan 40 % av de anslagna medlen i byggpaketet. Detta bör utgöra ett viktigt sysselsättningstillskott under vintern 1987; satsningen förbättrar också väsentligt länets kommunikationer.

I början av december kommer jag att sammanträffa med företrädare för länets alla kommuner för att tillsammans med dem diskutera bl. a. sysselsättningsläget.

Anf. 46 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag hade ställt frågan till industriministern, och att industriministern inte vill svara trots närvaro i kammaren kan bara tydas på ett sätt: regeringen är icke intresserad av att ens diskutera några industripolitiska satsningar för Gävleborgs län. Detta är mycket illavarslande.

Det behövs självfallet arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men eftersom arbetslösheten mer beror på strukturella förändringar i näringslivet än på konjunkturförändringar, är det industripolitiska satsningar som behövs. Att

regeringen inte vill göra någon sådan satsning på Gävleborgs län står i bjärt kontrast till miljardsatsningarna i andra delar av landet.

Under motionstiden i januari i år skrev jag en motion om behovet av ett X-paket. Ute i kommunerna har man intresserat sig för detta. Socialdemokraterna har också uttalat sig för ett paket, och det behövs ett X-paket till länet. Bergslagspaketet är bra. Det kommer södra delen av länet till godo. Men samtidigt ökar den regionala obalansen. Skillnaderna mellan kommunerna ökar, och Hälsingland är hårt utsatt.

Gävleborg hör till det fåtal län där arbetslösheten ökar. Det är riktigt att ökningen är mindre i september än den var i juli, och det beror främst på arbetsförmedlingarnas extra och snabba insatser. Men det kom i går en prognos för 1987 som arbetsmarknadsministern tydligen inte har sett, och den visar entydigt på en ökande arbetslöshet under 1987.

I september är arbetslösheten i landet 2,6 %, men den är betydligt högre i samtliga kommuner i Gävleborgs län. Ungdomarna vågar man snart inte se i ögonen längre. Länet hade i juli landets högsta arbetslöshet för 20–24-åringar och största andelen i ungdomslag. Vi vill i länet inte ha Sverigerekord på de områdena.

Anf. 47 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Min fråga löd: Vilka industripolitiska insatser avser industriministern att göra i Gävleborgs län?

Jag uppfattade inte regeringsförklaringen så, att man också gjort förändringar beträffande industriministerposten och tillsatt en biträdande industriminister, men det må så vara: jag vet inte hur man skall ställa frågorna för att tillfredsställa den nuvarande industriministern Thage Peterson. Jag tycker att det måste bli någon ordning också på ministrarna.

Det Anna-Greta Leijon presenterat är bra åtgärder, och jag har ingenting emot dem. De kan naturligtvis bidra till att bromsa en fortsatt arbetslöshet. Länsarbetsnämndens prognos är att vi vid årsskiftet skall ha 1 000 fler arbetslösa än förra året. De kanske kan sättas i verksamhet på något sätt.

Men faktum kvarstår att nära 7 000 är arbetslösa nu och lika många befinner sig i AMS-utbildning eller beredskapsarbete. Vad skall vi göra med dem? Vad skall vi ge dem för besked?

Skall vi säga till ungdomarna att de får flytta ifrån länet, till Stockholm, Göteborg och Malmö som redan är överhettade regioner? Skall vi ta alla de sociala konsekvenser som följer med detta? Skall vi säga att regeringen över huvud taget inte har några som helst förslag till industrisatningar i Gävleborgs län? Det är ju sådana som krävs, men jag kan inte på annat sätt tolka dels att Anna-Greta Leijon har svarat som hon gjort, dels att industriministern smiter undan på det här sättet.

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Skall vi klara sysselsättningsläget och minska arbetslösheten i Gävleborgs län behövs bra samarbete mellan de olika departementen, och ett sådant har vi mellan arbetsmarknadsdepartementet och industridepartementet.

Av det svar som jag har gett framgår mycket klart att det görs stora

satsningar på att hjälpa upp industrin i denna del av landet. Annars skulle vi ju t. ex. inte medverka till detta investmentbolag.

Om man frågar företrädare för industrin vad de vill ha för stöd av samhället för att ett län skall kunna utvecklas, svaras framför allt tre saker: utbildning, teknik och kommunikationer.

Vad vi ger genom de olika åtgärder som jag har beskrivit i svaret är ökade möjligheter för Gävleborgs län att få utbildning på flera olika nivåer. Vi utvidgar arbetsmarknadsutbildningen och drar ner på beredskapsarbetena. Vi satsar också på att förbättra kommunikationerna i Gävleborgs län – därför detta nya teknikcentrum, som Thage Peterson arbetar för att få till stånd.

Anf. 49 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Det behövs sannerligen samarbete på många håll, också mellan departement och kommuner och länsstyrelse och landsting. Den satsning som Anna-Greta Leijon talar om räcker inte. Det går inte att nöja sig med arbetsmarknadspolitiska insatser. Det som behövs är långsiktiga insatser, och det behövs industripolitiska insatser.

Det är bra med utbildning. Den sidan är okej. Det behövs också satsning på nyföretagande, småföretagsamhet, teknikutveckling och teknikspridning.

I kommunerna arbetar man nu intensivt för att förbättra sysselsättningen och inte minst skapa bättre förhållanden för ungdomarna i länet som aldrig ser ut att få det stöd de behöver.

Anf. 50 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag har sagt tidigare att jag inte motsätter mig dessa åtgärder. Men de är inte tillräckliga. Sätt dessa åtgärder mot de satsningar man har gjort söderut! Då finner man att de insatser som görs i Gävleborgs län är småpotatis, om jag får uttrycka mig på det sättet. Det är detta som vi reagerar mot. Det är inte tillräckligt. Jag hävdar att detta naturligtvis kommer att bromsa upp en fortsatt ökning av arbetslösheten. Men faktum kvarstår, nämligen att vi har 15 000 arbetslösa i vårt län och en våldsamt stor utflyttning av ungdomar från länet.

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är alldeles riktigt, Gunnel Jonäng, att det behövs långsiktiga åtgärder. När man satsar 90 miljoner på att bygga dessa Ljusnebroar är det en mycket långsiktig åtgärd. Det är en åtgärd som kommer att förbättra kommunikationerna i Gävleborgs län och som under lång tid framöver kommer att vara till stor glädje för näringslivet däruppe.

Dessutom skulle jag vilja säga att utbildning är en av de mest långsiktiga satsningar vi kan göra – att på olika sätt skapa förutsättningar för att människor skall kunna öka sin kunskap. Något mer långsiktigt kan vi inte göra. Utbildning är också något som industrin efterfrågar som allra mest som grund och förutsättning för ett mångsidigt näringsliv, vilket vi är eniga om att vi skall bygga upp.

De åtgärder som vi nu har satt in är naturligtvis inga småpotatisar, men Gävleborgs län kommer också i fortsättningen självfallet att behöva stöd från

statsmakterna och ett samarbete mellan statsmakterna, de regionala myndigheterna och kommunerna. Det skall vi se till att Gävleborgs län får.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

Anf. 52 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag håller gärna med Anna-Greta Leijon om att det är bra med utbildning, och det är bra med Bergslagspaketet, som innebär en satsning på vår högskola. Men 90 miljoner är nålpenngar i detta sammanhang. Det är faktiskt inte mycket att komma med. Utanför vårt län råder en efterfrågan på arbetskraft, vilket innebär att folk flyttar från vårt län. 2 000 personer har fått hjälp att flytta med starthjälp, varav 80 % har flyttat till andra län. Detta innebär att vi får stora svårigheter. Nu har t. o. m. Gävles befolkning minskat. Det visar hur svårigheterna sprider sig i hela länet. Gävleborgs län var det län vars befolkning i fjol minskade mest i hela landet. Det beror naturligtvis bl. a. på att våra ungdomar tvingas flytta ut från länet på det sätt som sker. 90 miljoner är nålpenngar, och jag tycker inte att det är mycket att redovisa för ett län med sådana stora behov som Gävleborgs län.

Anf. 53 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tror inte alls att vi är oense, Anna-Greta Leijon, när det gäller vikten av utbildning. Vi behöver därför inte tvista om den. Men man måste väl också kunna erbjuda människor som har utbildats till ett yrke ett fast arbete. Men det är detta man inte kan göra. Därför räcker det inte med de åtgärder som regeringen hittills har föreslagit för Gävleborg. Det är detta vi diskuterar. Jag måste då än en gång dra slutsatsen att vi skall skicka ungdomarna ut ur länet och att vi skall fortsätta att förtidspensionera ungefär 1 000 personer om året i Gävleborgs län. Det är vad som hittills har skett, och med det som nu har föreslagits kommer denna negativa process tydligen att fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1986/87:54 om utvärderingen av jämställdhetsarbetets organisation

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Charlotte Branting har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta med anledning av utvärderingen av jämställdhetsarbetets organisation.

Det var för att understryka att jämställdhetsfrågorna har samma tyngd som andra samhällsfrågor som regeringen år 1983 bl. a. beslöt att inrätta ett jämställdhetssekreteriat inom arbetsmarknadsdepartementet. Den nya organisationen har också, enligt min mening, inneburit en större effektivitet i samordningen av jämställdhetsfrågorna inom regeringskansliet och ökade möjligheter till ett åtgärdsinriktat arbete.

Inom regeringen har ansvaret för jämställdhetsfrågorna nyligen övertagits av mig. Eventuella åtgärder med anledning av den nämnda utvärderingen övervägs för närvarande.

*Om utvärderingen av
jämställdhetsarbetets
organisation*

Anf. 55 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka Anna-Greta Leijon för svaret.

Det är bra att Anna-Greta Leijon nu överväger åtgärder med anledning av utredningen om jämställdhetsarbetets organisation. Det framfördes nämligen en hel del kritik i utredningen om jämställdhet. Jag skall nämna några punkter som exempel.

JämO skulle i större utsträckning vända sig till universiteten och stimulera till forskning om jämställdhet. Sekretariatet måste föra fram jämställdhetsfrågorna bättre, sade man. Det var risk för dubbelarbete på grund av bristande kommunikation. Det var oklart var gränsen mellan sekretariatets och civildepartementets ansvarsområde gick. JämO borde få ökade resurser och befogenheter. Information från och till den s. k. beredningen fungerar inte. De viktiga informations- och opinionsbildande verksamheterna försvann till stor del i och med att den parlamentariska jämställdhetskommittén lades ned. Kontakter mellan sekretariatet och kvinnoorganisationerna borde förbättras. Jag vill säga att Anita Gradin där gjorde en fin insats, som jag hoppas kommer att följas upp.

Med anledning av det sagda vill jag ställa några följdfrågor:

Är statsrådet beredd att ge JämO ökade resurser bl. a. genom den extra assistenttjänst som vi i folkpartiet föreslagit?

På vilket sätt kan statsrådet tänka sig öka informationen till allmänheten och göra det opinionsskapande arbetet bättre?

Med all respekt för Anna-Greta Leijons stora arbetskapacitet: Kommer statsrådet att få tid att verkligen driva jämställdhetsfrågorna?

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Frågorna om JämO och det andra Charlotte Branting tog upp är sådant som vi håller på att diskutera i samband med budgetarbetet och med anledning av rapporten. Jag kan säga att en del av rapporten säkert var bra, men allt stämde inte riktigt. Jag tycker att kritiken mot att man inte informerat tillräckligt mycket är felunderbyggd. Jag upplever att sekretariatet och de olika organisationerna gjort mycket stora informationsinsatser.

Sedan kan jag säga att jag gläder mig åt att ha fått den här arbetsuppgiften; den har jag haft tidigare. Jämställdhetsfrågorna är för mig väsentliga frågor. Jag kommer att se till att jag får tid att syssla med dem, därför att jag anser att de är bland de viktigaste uppgifter vi har i samhället.

Anf. 57 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag beklagar att jag inte fick något svar på frågan om statsrådet verkligen är beredd att ge JämO ökade resurser. Det är ett oerhört viktigt arbete som görs med väldigt små resurser. Jag hoppas verkligen att jag skall kunna få ett svar på frågan vid ett senare tillfälle.

Frågan om informationsinsatserna var uppe vid det senaste mötet med jämställdhetsrådet. Det var en allmän önskan att man verkligen skulle kunna få bättre informationsinsatser över landet. Min fråga kvarstår alltså: Vad tänker man göra? Det räcker inte med att vi har Jämsides, som kommer ut fyra gånger per år.

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Om jag förstått det rätt – jag var inte med på det sammanträdet – var man ganska imponerad över den mängd informationsmaterial som finns. På detta område är det inte bara de personer som arbetar med JämO eller vid arbetsmarknadsdepartementet som måste bidra. Vi alla, inte minst de olika kvinnoorganisationerna, måste bidra och se till att det informationsmaterial som görs centralt verkligen sprids ut. Här har vi en gemensam uppgift.

Anf. 59 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag ser fram emot samarbetet med Anna-Greta Leijon. Jag konstaterar att här tydligen finns en viss ambition att föra fram jämställdhetsfrågorna. Tyvärr har socialdemokraterna i regeringsställning inte lyckats att höja jämställdhetsarbetets status. Jag kommer att följa statsrådets arbete, och jag förlitar mig på att det nu sagda inte bara är högtidligt tal, för det är handling som behövs i jämställdhetsarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1986/87:4 om vissa finskägda företag i Finspång

Anf. 60 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att trygga fortlevnaden för det finska bolaget Outokumpus företag i Finspång med hänsyn till att majoriteten av bolagets styrelseledamöter bor och verkar i Finland.

Moderbolaget, Outokumpu Oy, beviljades den 26 juni 1986 tillstånd av regeringen till förvärv av 70 % av aktierna i Gränges Metallverken AB och Wirsbo Bruks AB.

Innan tillstånd beviljades företogs en sedvanlig prövning av avsikterna med förvärvet och dess betydelse för verksamheten i de båda svenska företagen. Med hänsyn härtill gavs dispens för en finsk medborgare, bosatt i Finland, att ingå i det svenska dotterbolagets styrelse.

Regeringen avser ej att vidta några åtgärder i övrigt avseende Outokumpus företag.

Anf. 61 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka för svaret på frågan.

I en tidningsartikel har det angående regeringsbeslutet om styrelsesammansättningen stått: "Regeringen säger ja för att Outokumpu gett sådana garantier för den fortsatta driften vid Gränges och Wirsbo att det skulle vara förmätet att säga nej till ansökan."

Naturligtvis frågar sig både de anställda och övriga intresserade: Vilka är garantierna? Hur ser de ut, och hur pass långsiktiga kan de vara? Jag frågar nu industriministern detsamma.

Ett annat skäl till frågan ges av följande. Anser industriministern att de

anställdas inflytande kan garanteras lika bra som om styrelsemajoriteten hade varit svensk? Frågan är berättigad eftersom ledningen för Wirsbo Bruks AB i dagarna håller på att köra över de anställda i Finspång och flytta tillverkningsenheten till Västerås.

Ett tredje skäl till att ställa frågan är att tillverkningsenheten hos Metallverken och Wirsbo i Finspång gäller för Norden unika komponenter. Dessa är bra exportvaror, och de är nödvändiga ur beredskapssynpunkt.

Vi har alltså alla skäl att vilja ha dem kvar inte bara i Finspång utan i Sverige. Är detta också industriministerns uppfattning?

Anf. 62 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag måste erkänna att jag har svårt att förstå Anna Wohlin-Anderssons fråga. Regeringen hade givetvis aldrig gett denna dispens om vi hade bedömt att ytterligare en styrelseledamot bosatt i Finland hade hotat fortlevnaden av Outokumpus företag i Finspång.

Redan i beslutet om dispens ligger således svaret på Anna Wohlin-Anderssons fråga.

Anf. 63 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag är fortfarande inte upplyst om vilka garantier som reportrarna avser när de säger att regeringen fått sådana. Nog borde man väl kunna få veta litet mer om detta och inte bara få ett svar som nästan är ett ja så.

Jag tycker också det är aktuellt att säga att den nuvarande styrelsen för Wirsbo Bruks AB skulle kunna visa sin lyhördhet för de anställda genom att anta de anställdas väl genomarbetade förslag till att behålla kamrörstillverkningsenheten i Finspång. Men det har vi inte sett någonting av.

En majoritet på en person är trots allt en majoritet. Att varje land slår vakt om sin egen industri är självklart, och skulle man då tycka att det vore av intresse att flytta tillverkningsenheten t.ex. ut ur Sverige, då har man full möjlighet att göra det med den majoriteten.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på frågorna 1986/87:50, 62, 63, 64 och 65 om särskild beskattning av företag i Stockholmsregionen m. fl. regioner

Anf. 64 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Filip Fridolfsson, Bengt Wittbom, Gunnar Hökmark, Göran Ericsson och Birger Hagård har – med hänvisning till uppgifter i massmedia – frågat mig om jag avser att lägga fram förslag om en särskild skatt på företag i Stockholm och andra expansiva regioner samt följderna av en eventuell sådan skatt.

En kraftig förstärkning av de regionalpolitiska insatserna har skett under de senaste åren. Trots detta finns det tendenser till växande regionala obalanser med en ökad koncentration och nettointflyttning till storstadsområdena och då främst Stockholmsregionen. Mot denna bakgrund prövas och

överbägs nu inom regeringskansliet förslag och idéer för att på olika sätt förstärka regionalpolitiken. Det handlar både om att utveckla och förändra de befintliga medlen och att försöka finna nya medel för att påverka den regionala utvecklingen. Jag är under pågående beredningsarbete inte beredd att uttala mig om vad dessa överväganden kan komma att leda fram till för förslag om förändringar och kompletteringar av de regionalpolitiska medlen.

Anf. 65 FILIP FRIDOLFFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag måste säga att jag knappt trodde mina ögon när jag i pressen läste att industridepartementet av regionalpolitiska skäl, som man säger, överväger att beskatta Storstockholms näringsliv. Men statsrådets svar i dag bekräftar mina farhågor. Det blir en skatt.

Med en särskild skatt på företag i Stockholm skall man tydligen bekämpa företagens utveckling till en sådan grad att de nödgas flytta till andra delar av landet. Det är industridepartementets strategi. Överallt i den fria världen stimulerar man den företagsamhet som går bra, men här lägger man en straffskatt på den.

Finansministern förespråkade nyligen vid ett besök i USA en expansiv politik i Västtyskland. Han menade att en tillväxt i Västtyskland gynnar Sverige. Naturligtvis har han rätt. Men, som någon tidning skrev, det som är sant i Washington är tydligen inte sant i Kista. Här vill industridepartementet klippa till med en extra skatt i akt och mening att dämpa och försvåra företagens tillväxt i Storstockholmsregionen.

Herr talman! Det här verkar ju inte riktigt klokt. Industriministern, som har huvudansvaret för näringspolitiken i landet, måste ge mig svar på den här frågan: Menar industriministern att ett blomstrande näringsliv i Stockholmsregionen är negativt för Sverige i stort?

Anf. 66 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Industriministern skall ha tack för svaret, även om det inte är mycket till svar. Jag kan konstatera att industriministern är mindre talför nu än vad både han och hans medarbetare var för bara några veckor sedan, då man talade om det här. Man talade om möjligheten att lägga en extra skatt på tillväxt. Enligt min mening, herr talman, en alldeles huvudlös idé i ett land som ligger i botten på OECD:s tillväxtliga. I ett land med kraftiga ekonomiska obalanser, i ett land med den högsta arbetslösheten någonsin i en högkonjunktur – där har vi nu en regering som är beredd att lägga skatt på den tillväxt som skapar de nya arbetstillfällena vi så väl behöver.

Herr talman! Det finns dock en intressant reflexion man kan göra till den här tanken. Det är att om man tror sig kunna minska tillväxt med höjda skatter, då accepterar man också indirekt att man kan öka tillväxten genom att minska skatten.

Herr talman! Arbetsmarknadsutskottet var i början av veckan på resa i Örebro län och besökte då Bergslagsdelen. Vi träffade många bekymrade kommunalråd och företagare. Vi var i Ljusnarsberg – jag har för mig att industriministern också var där för bara någon tid sedan. Vi pratade om dessa kommuners problem, och också om tillväxtskatten i Stockholm.

Jag vill bara säga till industriministern att jag tycker att ni i era interna överväganden i departementet skall lyssna till t. ex. kommunalrådet i Hällefors, som är partikamrat med industriministern. Han vill inte ha högre skatt i Stockholm, Thage Peterson. Han vill ha lägre skatt i Hällefors. Han begriper nämligen att skälet till de regionala obalanserna och till den mycket större tillväxten i Stockholm är att tillväxtförutsättningarna ute i Bergslagen är för dåliga. Det är de förutsättningarna vi måste förbättra. Tag i stället vara på den andra sidan av denna tanke och sänk skatten, så att vi får en ökad tillväxt i de regioner där vi nu har problem.

Anf. 67 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Först vill jag be att få tacka industriministern för svaret. Jag vill också säga att det är beklagligt att industriministern inte är beredd att i riksdagen diskutera de frågor som han i andra sammanhang är beredd att tillsammans med andra företrädare för industridepartementet diskutera i media. Det är faktiskt meningen att riksdagen skall vara ett forum för politisk debatt även i de frågor som industriministern handlägger. Om industriministern inte är beredd att ge svar på konkreta frågeställningar om ett regeringsförslag, borde han ända vara beredd att diskutera de grundläggande principer som den här typen av diskussion i tidningar har aktualiserat.

Frågeställningen gäller först och främst: Är det industriministerns uppfattning att högre skatter ger lägre sysselsättning? Om industriministern har den uppfattningen, bör han också svara på frågan vad en lägre sysselsättningsgrad kan få för sociala konsekvenser i Stockholmsregionen. Det är väl känt att de sociala konsekvenserna av arbetslöshet, ungdomsarbetslöshet t. ex., är betydligt större i Stockholm än på andra orter i landet.

Industriministern bör också, även innan han har lagt fram ett konkret förslag, vara beredd att ge besked om huruvida han har något belegg för att stoppade jobb i Stockholm skulle kunna ge tillväxt och nya jobb i andra delar av landet. Vad frågan gäller är på vilket sätt en bromsning av utvecklingen i Stockholm kan ge högre tillväxt i andra delar av landet.

Herr talman! Jag hoppas att vi får svar på de frågor jag har riktat till industriministern. Om vi inte får det, är det bara att beklaga att när socialdemokrater äntligen tycks ha lärt sig att lägre skatter ger högre tillväxt och mer sysselsättning, så använder de den lärdomen i totalt fel riktning.

Anf. 68 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag får inledningsvis tacka statsrådet för svaret. Det var ett svar som egentligen inte gav särskilt många besked – bara det att man försöker finna nya regionalpolitiska medel. Och det är i socialdemokratisk tappning nya skatter.

Det kan vara av värde att till riksdagens protokoll få anföra följande.

Det är ett faktum att Storstockholmsregionen trots sin tillväxt är en region i obalans. Stockholmsregionen är en region som inte enbart sjuder av storstadsliv och storstadspuls. Det är också en region med många områden som kan betecknas som ren glesbygd. Här finns skärgårdsområden där arbetstillfällena är få och där man kämpar för att få arbetstillfällena till stånd.

På grund av dels obalansen på sysselsättningsområdet, dels glesbygdsprom-

blemen har Stockholms läns landsting – i första hand genom Skärgårdsstiftelsen och Stockholms kommun – genom riktade åtgärder sökt sprida arbetstillfällena över länet. Nu kommer nyinvesteringar i kommersiella lokaler att beskattas, vilket kommer att kraftigt försämra möjligheterna till nyetableringar i regionen.

Vad säger industriministern till exempelvis borgarrådet John-Olle Persson, som i Stockholms kommun i budget avsatt ett ordentligt antal miljoner för utveckling av ett industricentrum i Skrubba – inte för att stjäla arbetstillfällena från Ljusnarsberg eller från någon annan ort utan för att skapa regional balans i Stockholm och i Stockholmsregionen och ge sysselsättningstillfällen där människor bor. Det är nämligen det som det handlar om.

Frågan är: Skall det dras ett streck för skatten mitt genom Stockholm, så att man därmed ger de södra delarna av Stockholm en möjlighet att växa och de norra en uppbromsning? Detta är faktiskt en fråga också för Södertörn, vilket industriministern väl känner till.

Anf. 69 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Även jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga – även om det var ett ganska uselt svar, som inte någon blir särskilt mycket klokare av.

Det fantastiska har inträffat att vi för bara några minuter sedan kunde höra statsrådet Leijon redogöra för de satsningar man gör på Gävleborgs län; vi har tidigare kunnat läsa om hur regeringen har velat stimulera teknikspridning – det växer upp teknikbyar runt om i landet i anslutning till våra högskolor – osv. Allt det här måste rimligtvis ha ett syfte, nämligen att stimulera tillväxt ute i landet.

Men så får vi nu höra att tillväxt bara kan tolereras upp till en viss nivå. Då frågar jag mig oroligt: vilken nivå? När skall man vara rädd för att påläggas extra skatter? När blir man för duktig? När skall man i Linköpingsregionen, Uppsala-regionen och Göteborgsregionen börja oroa sig för att kanske drabbas av det öde som nu uppenbarligen hotar näringslivet i Stockholm?

I och för sig är detta någonting alldeles orimligt. Självfallet kan man inte förbättra förhållandena i de svagaste delarna av landet genom att försämra dem i de områden som verkligen går bra.

Jag har inte fått svar på detta, men jag hoppas att statsrådet skall ge ett. Finns det någon risk för att också exempelvis Linköpingsregionen drabbas av sådana här extraskatter? Det är ju en region som för närvarande är i hög grad expansiv.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

Om planerna på försäljning av Viscariagruvan till ett finskt företag

Om de homosexuella situation

18 § Svar på fråga 1986/87:69 om planerna på försäljning av Viscariagruvan till ett finskt företag

Anf. 70 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Paul Lestander har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att genomföra för att förhindra en försäljning av Viscariagruvan till det finska företaget.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i yttrande till regeringen tillstyrkt att Outokumpu Svenska AB får tillstånd att förvärva samtliga aktier i LKAB Viscaria AB.

Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag är därför inte beredd att nu ta ställning i frågan.

Anf. 71 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag får först tacka industriministern för svaret.

Tyvärr känner jag inte igen industriministern i detta svar. Thage G. Petersons frejdighet att ge uttryck för värderingar och analyser har tydligen förbytts i raka motsatsen, tigandets filosofi.

Den här frågan är ändå politisk-ideologisk. Vad anser industriministern om försäljningen av viktiga naturtillgångar ur Sverige?

Frågan är också företagsekonomisk. Vilken bedömning kan man göra av Viscariagruvans framtida värde, i ljuset av att det finns en närbelägen fyndighet i Patovaara – visserligen tills vidare bristfälligt undersökt – som kan komma att ge viktiga samverkansfördelar i form av gemensam anrikning och annat i ett senare skede?

Det finns ytterligare en viktig industripolitisk aspekt: Hur skall man se på försäljningen av ytterligare sulfidmalmstillgångar ur Sverige, när sulfidmalmssmältningsindustrins egna gruvor börjar sina?

Det finns alltså många skäl till att regeringens samlade bedömning borde komma fram. Regeringen borde inte lämna fältet fritt för spekulationer och gissningar i denna fråga och bara överlåta en eventuell motståndsrörelse till folket. Tala ur skägget, Thage G. Peterson!

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1986/87:52 om de homosexuella situation

Anf. 72 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jörn Svensson har frågat mig när och i vilken form jag ämnar framlägga förslag till riksdagen rörande förbättring av homosexuella situation i samhället.

Min avsikt är – som framgår av propositionsförteckningen – att under hösten 1986 förelägga en proposition för ställningstagande våren 1987.

Anf. 73 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det är ju inte alltid så, att det som står i en förteckning verkligen kommer till stånd. Men jag får väl tolka statsrådets svar så, att en proposition verkligen framläggs våren 1987.

När jag frågade i vilken form statsrådet ämnade framlägga förslag till riksdagen avsåg jag kanske också att statsrådet i svaret skulle kommentera vilka åtgärder det handlar om. Rör det sig om åtgärder när det gäller likaberättigande t. ex. på det familjerättsliga planet eller rör det sig om andra typer av åtgärder som syftar till att motverka diskriminering?

Jag skulle vara glad om statsrådet kunde kommentera detta en aning utförligare.

Själv nöjer jag mig med att för dagen endast betona den oerhörda vikt som man i nuvarande läge måste fästa vid kommande proposition. Det måste bli en bra proposition som riktar ett slag mot den diskriminering och de fördomar som homosexuella utsätts för i vårt samhälle. Det är särskilt den olyckliga koppling som ibland förekommer mellan homosexualitet å ena sidan och den allvarliga aidsfrågan å andra sidan som gör det nödvändigt att man ser till att öppenhet, erkännande, upplysning och motverkande av diskriminering verkligen präglar framtidens samhällsbild i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1986/87:40 om konstnärernas ekonomiska situation

Anf. 74 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margareta Fogelberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förbättra konstnärernas ekonomiska situation.

Genom regelbundna samtal med konstnärernas organisationer har jag fått en god insikt i de konstnärliga yrkesgruppernas skilda problem. Jag är således väl medveten om den utsatta situation som i synnerhet bildkonstnärerna har trots betydande insatser från samhällets sida.

I årets anslagsframställningar finns en rad olika förslag till åtgärder som syftar till att förbättra konstnärernas arbets- och levnadsvillkor. De övervägs i samband med beredningen av den kommande budgetpropositionen. Jag är inte nu beredd att föregripa regeringens ställningstaganden.

I detta sammanhang vill jag nämna att regeringen efter förhandlingar nu träffat överenskommelse med Sveriges författarförbund och andra berörda organisationer om höjning av biblioteksersättningens grundbelopp för innevarande och nästa budgetår. Förslag med anledning av överenskommelsen kommer att föreläggas riksdagen i proposition om tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Anf. 75 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret, även om det var i tunnaste laget. Jag måste säga att "åtgärder som syftar till att förbättra" och "åtgärder som övervägs" inte är mycket till vägledning. Däremot tycker jag att det är mycket bra att man har träffat en överenskom-

melse med Sveriges författarförbund och andra organisationer om en höjning av bibliotekersättningens grundbelopp. Men det är egentligen inte författarna som har den svåraste situationen. De har ju den fördelen att de jobbar med ord. De har alltså mycket lättare att få gehör för sina krav än vad våra bildkonstnärer har.

Ute i kommunerna har man nyligen avslutat något som kallas Konstens vecka, som är ett årligen återkommande evenemang. Detta evenemang har gett många människor rika upplevelser, och det har också visat på bredden och kvaliteten när det gäller våra konstnärer. På en del håll har man också något ägnat sig åt att studera medaljens baksida. Man har nämligen tagit upp konstnärernas arbetsituation till debatt. Efter allt som sagts enbart i denna kammare borde regeringen nu vara väl medveten om de anspråkslösa förhållanden som våra konstnärer lever och arbetar under.

Vid invigningen av Umeå Folkets hus sade finansminister Kjell-Olof Feldt att regeringen tar konstnärernas nödrop på allvar. När också statsministern i sin regeringsförklaring gör det i sig vackra erkännandet att konstnärerna har en viktig roll i försvaret av vårt öppna demokratiska samhälle vill man gärna tro att regeringen är beredd att komma med konkreta förslag som skulle öka konstnärernas möjlighet att leva på sin konst.

Det allt överskuggande bekymret är skattesystemet. Fritt utövande konstnärer beskattas efter regler som egentligen aldrig har kommit till med tanke på denna speciella yrkeskategori. Detta är vad som först måste ändras.

Konstnärerna utgör en relativt liten grupp i samhället och har inga som helst påtryckningsmedel för att få gehör för sina krav. En strejk skulle t. ex. knappast avsätta några omedelbara spår, men i det långa loppet kommer effekten att bli förödande, om det till slut blir omöjligt att försörja sig på konstnärligt skapande. Vad blir det för sorts samhälle, utan ett levande kulturliv?

Anf. 76 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margareta Fogelberg säger två saker om mitt svar, dels att svaret är tunt, dels att det allt överskuggande problemet för konstnärerna är skattesystemet.

Låt mig till det första bara göra den kommentaren, att jag i mitt svar faktiskt understryker att regeringen tar konstnärernas situation på mycket stort allvar. Margareta Fogelberg refererar själv vad finansministern sade när han invigde Folkets hus i Umeå och underströk detta, och hon nämner vad som sägs i regeringsförklaringen. När hon däremot begär att jag på förhand skall ge besked om vad som kommer att stå i nästa års budgetproposition måste jag göra henne ledsen – det kan jag inte svara på här.

Låt mig med anledning av Margareta Fogelbergs andra påpekande säga att det största problemet för flertalet konstnärer inte är beskattningen utan deras alltför låga inkomster. Det är i det perspektivet som regeringen söker medverka till en lösning.

Anf. 77 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Jag kan tyvärr bara konstatera att man återigen får hålla till godo med pratbubblor – det ges inga som helst konkreta besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1986/87:51 om presstödet och konkurrensen mellan tidningar

Anf. 78 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder så att tidningar med presstöd inte för en tidningspolitik som dels leder till ägarkoncentration, dels snedvrider konkurrensen mellan tidningar.

Det statliga presstödet är till för att främja konkurrens och mångfald i tidningsutbudet. De olika bidragen fördelas av presstödsnämnden. Enligt sin instruktion skall nämnden inom ramen för den verksamheten bl. a. följa och analysera väsentliga förändringar inom pressen och rapportera om förändringar inom tidningsägandet.

I slutet av förra året tillsatte regeringen en parlamentarisk pressutredning. Utredningen har bl. a. i uppdrag att utvärdera effekter och erfarenheter av det nuvarande presstödet och föreslå ändringar i reglerna. Utredningen skall vara klar vid utgången av år 1987. De problem Sten Andersson tar upp ligger inom ramen för utredningens uppdrag.

Anf. 79 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är positivt så till vida att de problem som jag har aktualiserat i min fråga kommer att tas upp i en utredning som skall vara färdig i slutet av 1987. Jag är däremot missnöjd med att det skall ta så lång tid.

Under en lång tid har Skånska Dagbladet i Skåne drivit en direkt fördärlig presspolitik. Tidningen har konkurrerat med priser som inte hade varit möjliga om den inte haft ett stort och omfattande statligt presstöd. Detta har fått till konsekvens att tidningen Mellersta Skåne har köpts. Jag skall ta ett prisexempel.

Mellersta Skåne hade länge en biograf i Hörby som annonsör, och för att annonsen skulle betala sig begärde man 340 kr. Plötsligt försvann annonsören, därför att Skånska Dagbladet begärde 68 kr. – endast tack vare att denna tidning hade ett stort statligt presstöd i botten.

I Malmö kommun utges tidningen Sydsvenska Dagbladet, som inte har något presstöd: Skånska Dagbladet har annonspriser som med 15 % understiger priserna hos den tidning som måste klara sig av egen kraft.

Det är bra att den här utredningen kommer att ta upp dessa problem, men det är litet ledsamt att det skall ta så lång tid som fram till slutet av 1987, innan vi kan se ett resultat.

Anf. 80 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill bara understryka att denna fråga är föremål för utredning. Den bör utredas, och det ligger inom utredningens uppdrag att se över den.

Jag vill också understryka vikten av att man vid tillämpningen av ett statligt presstöd så långt möjligt följer generella, schablonmässiga regler, så att man inte får en detaljstyrning från presstödsnämndens sida när det gäller den enskilda tidningens marknadsföring. Jag ser ett värde i att vi trots allt har en ganska hygglig generalitet när det gäller reglerna för presstödet.

Anf. 81 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Självfallet skall man inte detaljreglera hur de tidningar som har presstöd skall drivas. Det är helt uppenbart. Men när man ser hur Skånska Dagbladet i dag konkurrerar med tidningar som inte har presstöd måste man reagera.

Jag är trots allt tacksam för att statsrådet tydligen kommer att agera framöver. De exempel som jag här tagit upp – det skulle kunna anföras åtskilliga andra exempel – hoppas jag får till resultat att det i framtiden inte blir tillåtet att bedriva en sådan tidningspolitik.

Med detta anförande – under vilket tredje vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar – var överläggningen avslutad.

22 § Svar på fråga 1986/87:42 om ökad valfrihet inom servicesektorn

Anf. 82 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Lars Leijonborg har frågat statsministern om regeringen är beredd att utsträcka valfriheten till att också gälla enskilda alternativ inom vård, omsorg och utbildning.

Frågan har överlämnats till mig.

Regeringen har tidigare för riksdagen redovisat sin syn på valfrihet och service i samhällsverksamheten. Det skedde våren 1985 i skrivelsen till riksdagen om den offentliga sektorns förnyelse (skr. 1984/85:202).

Det är som det framhålls i skrivelsen naturligt och rimligt att man strävar efter att ge den enskilde möjlighet välja den vårdinrättning m. m. som bäst svarar mot hans egna speciella behov och önskemål. Men möjligheten att välja måste lika självklart som möjligheten att få en kvalitativt god service vara något som tillkommer alla på lika villkor. Regeringens grundsyn är att en sådan valfrihet inte kan förverkligas inom ett marknadsstyrt system.

Förbättringar av valfrihet och service kan och skall utvecklas inom den offentliga sektorn. Regeringen vill också öka valfriheten genom att underlätta för folkrörelser, föreningar och kooperativ att skapa alternativ till verksamheter som i dag bedrivs i offentlig regi.

Försök har startat om valfrihet inom sjukvården i Östergötland. Även andra försök och utvecklingsarbete pågår ute i landets kommuner och landsting.

Föräldrar och ideella föreningar som vill starta egna daghem har genom de

statsbidragsregler som gäller sedan ett år tillbaka samma ekonomiska villkor som kommunerna.

En utredning har också tillsatts om ökat ansvar för folkrörelser, föreningar och kooperativ. En huvuduppgift för denna utredning är att undersöka om formella regler hindrar ett ökat föreningsansvar och kooperativa lösningar samt att om så är fallet föreslå ändringar för att undanröja dessa hinder.

Anf. 83 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret, men jag tycker det understryker regeringens argumentationsnöd i den här frågan.

Det enda argumentet mot att tillåta enskilda alternativ inom vård, omsorg och utbildning är detta: "Regeringens grundsyn är att en sådan valfrihet inte kan förverkligas inom ett marknadsstyrt system." Men det vi förespråkar från folkpartiets sida är inte alls att dessa områden skall vara marknadsstyrda. Om man har möjlighet att gå till en privat tandläkare och det besöket finansieras av tandvårdsförsäkringen, kan man inte hävda att man anlitar ett marknadsstyrt system, utan det är ett system där den enskilde har valfrihet.

Trots fagert tal om ökad valfrihet – en liknande formulering som den i höstens regeringsförklaring återfanns i de båda regeringsförklaringar som framlades under förra riksmötet – är de praktiska resultaten mycket magra. Det enda som civilministern exemplifierar med i dagens svar är en försöksverksamhet i Östergötland.

Det paradoxala är att socialdemokratiska kommunalpolitiker runt om i landet har varit beredda att pröva nya idéer, t. ex. att använda privata företag när det gäller sådan service som hittills har skötts av kommunerna. Man privatiserar fotvård, skolmåltider och mycket annat. Jag skulle vilja fråga civilministern när han avfärdar det hela med en ideologisk formulering: Är det fel av de socialdemokratiska kommunalpolitikerna att pröva sådana här idéer? Handlar de i strid med socialdemokratisk politik?

Anf. 84 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Om vi ser på den svenska modellen för välfärd i ett internationellt perspektiv, kan vi nog vara stolta över den valfrihet och service som vi har åstadkommit. Vi är inne i en tid av mycket initiativ, försök och utvecklingsarbete, och sådant välkomnas av regeringen. Arbetet pågår inte bara i Östergötlands län, utan i flera kommuner och landsting i andra län. Det är nu möjligt att öka valfriheten inom den offentliga sektorn i en situation efter många års arbete med att bygga upp full möjlighet att ge god omvårdnad till alla. Valfrihet förutsätter behovstäckning.

Vi har också satt till en utredning som vi hoppas skall komma med förslag för att öka valfriheten och mångfalden genom folkrörelser. Vi är inte heller negativa till de komplement i form av privatskolor, privatläkare och annat som är resultat av enskilda initiativ, men jag menar att regeringen har en nyanserad syn på dessa frågor, om man jämför med den något ensidiga privatiseringsdebatt som också folkpartiet har hängivit sig åt under den senaste valrörelsen.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

Om säkerhet och sårbarhet på ADB-området

Anf. 85 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Vi kan vara stolta över vår offentliga sektor, säger Bo Holmberg, och det ligger mycket i det. Men det har också framgått av en rad dokument från regeringen att den offentliga sektorns storlek och dess bristande effektivitet och produktivitet är ett stort bekymmer. Den nu pågående arbetsmarknadskonflikten understryker för övrigt vilket nyckelproblem för vårt lands ekonomiska framtid som den offentliga sektorns utveckling är. Om man då intar en snäv attityd mot sådant som kan effektivisera den offentliga sektorn – och det handlar ofta om att skapa alternativ, därför att alternativ ger jämförelsematerial – då hindrar man sådant som i praktiken skulle kunna bidra till att lösa problemen.

Jag hoppas att det ganska intetsägande svar jag har fått är ett tecken på att det pågår ett omtänkande inom regeringen i dessa viktiga frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på frågorna 1986/87:74 och 75 om säkerhet och sårbarhet på ADB-området

Anf. 86 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Gunnar Hökmark har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att undanröja den förvirring som i dag råder angående vem som har ansvaret för de statliga datasystemens säkerhet och sårbarhet.

Gunnar Hökmark har vidare frågat justitieministern varför sårbarhetsfrågorna på ADB-området förhålls inom regeringen samt när justitieministern avser att fullfölja regeringsbeslutet från den 16 januari 1986 om att tillkalla en samrådsgrupp för sårbarhetsarbetet.

Frågorna har överlämnats till mig.

Svaret på Hökmarks första fråga är att de problem som Hökmark målar upp i sin fråga inte finns i verkligheten.

Regeringen har i de datapolitiska propositionerna 1984/85 redovisat ansvarsförhållandena på säkerhetsområdet.

Ansvaret för säkerheten och sårbarheten i de enskilda statliga datasystemen åvilar de systemansvariga myndigheterna.

Sedan den 1 juli i år har statskontoret ett samordningsansvar för säkerhets- och sårbarhetsarbetet inom den civila statsförvaltningen. I samordningsansvaret ingår att göra lägesbedömningar, att utforma säkerhetshöjande åtgärder samt att aktivt stödja myndigheter i säkerhetsarbetet.

Svaret på Hökmarks andra fråga är att samrådsgruppen inom kort börjar sitt arbete. Till ordförande i gruppen har utsetts avdelningschefen Per Svenonius.

Anf. 87 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka civilministern för svaret på mina frågor. Men jag måste säga, att när Bo Holmberg talar om den bild som jag har målat upp av verkligheten, tenderar han att föra ett slags strutspolitik. Han hänvisar till propositionen som regeringen har lagt fram, där det beskrivs hur det bör vara, men han accepterar inte den verklighet som

faktiskt finns återgiven i media. Jag tänker då på bl. a. den granskning som en journalist gjorde av hur säkerheten fungerar på postgirot, där en lång rad olika och motstridiga besked gavs om vem som hade ansvaret.

Det är möjligt att denna osäkerhet beror på att det inte har funnits någon som egentligen har hållit i den typen av frågor – det har förflutit lång tid sedan regeringen beslöt att tillsätta en samrådsgrupp. Det är ytterligt anmärkningsvärt – det är viktiga och mycket avgörande frågor som måste behandlas. Därför skulle jag vilja fråga civilministern om han i avvaktan på att arbetet kommer i gång i den samrådsgrupp som nu äntligen har blivit tillsatt, nästan ett år efter det att den skulle ha tillsatts, avser att vidta några konkreta åtgärder för att motverka den förvirring som bevisligen finns, bl. a. när det gäller postgirots system. Det är faktiskt ytterligt viktigt av det skälet att vi under det senaste året har fått uppleva en lång rad sårbarhets- och säkerhetsincidenter, som visat hur viktiga de sakerna är för vårt samhälle.

Anf. 88 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Den förvirring som Hökmark talar om finns visserligen i massmedia, men den finns inte i de ansvarsförhållanden som råder när det gäller verksamheten på statens och statsförvaltningens områden. Jag utgår ifrån att Gunnar Hökmark också väl känner till att de enskilda statliga myndigheterna sedan många år tillbaka har ansvaret för sårbarhets- och säkerhetsfrågorna. Vidare har riksdagen fattat beslut om att statskontoret skall få ett särskilt samordningsansvar, som har skrivits in i statskontorets verksamhetsansvar, för att så att säga ytterligare utveckla sårbarhetsarbetet. Jag utgår ifrån att Gunnar Hökmark är väl insatt i detta och förstår att förvirringen icke finns i besluten eller datapolitiken, utan förvirringen finns i viss massmediadebatt.

Om tidpunkten för tillsättandet av samrådsgruppen, vars arbete icke enbart skall gälla statsförvaltningen utan vara mera generellt, vill jag säga följande. Förseningen berodde på det tragiska som hände i vår regering under våren, vilket föranledde att samordningsansvaret för datafrågorna flyttades över från statsrådsberedningen till civildepartementet. I samband därmed fördes en diskussion om huruvida samordningsansvaret tills vidare skulle vila på justitiedepartementet eller på civildepartementet. Det betyder att den arbetsgrupp som jag här talar om och som kommer i gång inom kort skall arbeta och verka under civildepartementet.

Anf. 89 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Vad civilministern nu sade gör det hela än mer besynnerligt och kan kanske förklara varför frågan har förhalats. Av regeringsbeslutet framgick att det var justitieministern som skulle tillsätta denna samrådsgrupp. Det tyder på att det snarare är så att man internt har tvistat om vem som skall handlägga dessa frågor, och om så är fallet är detta ett ytterligt ansvarslost sätt att låta den här typen av problem försummas.

Det jag sade om strutsolitik gäller nog rätt bra för civilministern. I sin replik till mig talade han nu om hur det borde vara och hur detta har skrivits in i olika typer av regler. Men ändå accepterar han att det, som framkommit i massmedia, i verkligheten råder förvirring.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

*Om ersättning för
skada på insjöfisk med
anledning av kärn-
kraftsolyckan i Tjernoby*

Jag måste därför fråga: Vad avser civilministern vidta för konkreta åtgärder – utan att invänta en ytterligt försenad samrådsgrupps arbete – för att förbättra säkerheten och minska sårbarheten i de stora statliga datasystemen?

Anf. 90 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Nu är argumenteringen en aning besynnerlig, Gunnar Hökmark. Av svaret framgår att arbetsgruppen kommer att börja arbeta i nästa vecka.

Menar herr Hökmark att det skall vidtas några ytterligare åtgärder, när gruppen kommer i gång med sitt arbete redan i nästa vecka? I mitt svar har jag även meddelat namnet på ordföranden.

Jag vill också påpeka att det är justitieministern som i enlighet med det tidigare regeringsbeslutet har tillsatt den sårbarhetsberedning som har ansvaret för samordning, men att arbetet fortsättningsvis kommer att lyda under civildepartementet.

Anf. 91 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Att gruppen skulle tillsättas inom en vecka framgick inte av civilministerns svar. Där stod det "inom kort". Med tanke på att det har tagit nästan tio månader för regeringen att tillsätta samrådsgruppen var jag inte säker på att det skulle ske i nästa vecka.

Den andra delen av min fråga gäller faktiskt vad civilministern avser att vidta för åtgärder. Jag förmodar att det inte är denna samrådsgrupp som skall vidta åtgärder, utan att det rimligtvis måste vara civilministern, inte minst om denna grupp nu skall lyda under civilministerns revir.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1986/87:31 om ersättning för skada på insjöfisk med anledning av kärnkraftsolyckan i Tjernoby

Anf. 92 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat om regeringen är beredd att ersätta de ekonomiska skador som uppstår på grund av de mycket höga halterna av cesium-137 i insjöfisk.

För att mildra de negativa följderna av det radioaktiva nedfallet efter reaktorhaveriet i Tjernoby har regeringen och flera myndigheter vidtagit en rad åtgärder. En närmare redovisning av dessa har regeringen presenterat i proposition 1986/87:18 om vissa åtgärder m. m. efter Tjernobyolyckan, som förelades riksdagen i förra veckan. När det gäller ekonomiska ersättningar har beslut redan fattats i fråga om älgjakten och om jordbruks-, trädgårds- och renskötsel företaget. Med hänvisning bl. a. till att man i dag inte kan överblicka den fullständiga omfattningen och konsekvenserna av de skador som föranletts av Tjernobyolyckan påpekas i propositionen att ersättningsfrågorna ännu inte kunnat slutbehandlas. I anslutning härtill redovisas att Sveriges fiskares riksförbund har yrkat ersättning till fiskeföretag.

Ersättningsanspråk har sålunda framförts till regeringen från bl. a. fisket och fiskberedningsindustrin. Länsstyrelserna i de berörda länen har haft i uppgift att genomföra en inventering av förluster och merkostnader för vissa företag, bl. a. sådana som är beroende av fiskleveranser. Det har också redovisats uppgifter om bedömda förluster för fiskekortsförsäljare. Inventeringarna och ansökningarna om ersättning bereds nu i regeringskansliet med inriktning på att besked skall kunna lämnas till de skadedrabbade utan onödig tidsfördröjning. Ersättningskraven kommer att prövas i huvudsak enligt de principer som har tillämpats för tidigare beslut om ersättningar. Principerna innebär att endast merkostnader och förluster ersätts.

Anf. 93 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

När människor inte känner sig kunna lita på naturen och vad naturen ger har deras livskvalitet enligt min mening utsatts för ett oerhört ingrepp. Eftersom befolkningen i berörda områden är helt oskyldig till den nedsmittning som har drabbat dem och deras omgivningar, är det ett oavvisligt krav att samhället/regeringen gör allt för att göra det bästa möjliga av den uppkomna situationen.

Här gäller det, som jag ser det, att dels ersätta direkta förluster, dels ge klartecken för möjliga saneringsåtgärder. Annars kommer de problem jag har berört i min fråga att leva kvar så där en tjugo år framåt, och det är oerhört påfrestande för de här regionerna. Jag vädjar därför att jordbruksministern och regeringen fortsättningsvis intar en mycket generös attityd.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1986/87:44 om jordbrukspolitiken

Anf. 94 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Bengt Rosén har frågat mig om regeringens intresse för en dialog om jordbrukspolitiken innebär att man också är beredd att närmare utreda möjligheterna till att minska regleringarna och få en friare handel på detta område.

Sverige bör fortsätta att stödja de ansträngningar som görs för att frigöra den internationella handeln, så långt detta kan ske utan att det grundläggande målet om försörjningstrygghet rubbas.

Vid ministermötet inom ramen för GATT, dvs. allmänna tull- och handelsavtalet, i Punta del Este för ganska exakt en månad sedan beslutades att en ny förhandlingsrunda skulle inledas. I mitt generaldebattsinlägg framförde jag att effektiva lösningar på de allvarliga handelsproblemen inom jordbrukssektorn knappast kan åstadkommas enbart genom att fokusera uppmärksamheten på protektionistiska åtgärder. Regeringarna måste starta en debatt om hur produktionspolitiken i olika länder skall utformas för att komma till rätta med de nuvarande överskotten, vilka är roten till dagens problem.

Den avslutande enhälligt antagna deklARATIONEN från GATT-mötet inne-

bär dels ett klart åtagande att inkludera jordbruket i den kommande förhandlingsrundan, dels att alla direkta och indirekta subventioner och andra åtgärder som påverkar jordbrukshandeln därvid skall beaktas.

Vi har tillsammans med andra länder sålunda kommit överens om att ta oss an det strukturproblem som de stora överskotten i jordbruksproduktionen innebär. De möjligheter som kan finnas att förenkla och begränsa jordbruksprisregleringen får därvid givetvis tas till vara.

Anf. 95 BENGT ROSÉN (fp):

Herr talman! Jag ber först att få gratulera Mats Hellström till utnämningen till jordbruksminister. Jag slog i går kväll upp boken Fakta om folkvalda för att undersöka om Mats Hellströms far möjligen var lantbrukare. För då hade jag kunnat travestera Arne Geijer genom att påstå att Mats Hellström har nått det finaste ämbete en bondpojke kan uppnå. Men nu var fadern inte bonde, och därför får jag nöja mig med att konstatera att rektorns pojke har gått mycket långt.

Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Den var naturlig att ställa till förre utrikeshandelsministern.

Vi har i vårt land ett av världens effektivaste jordbruk. Endast 4 % av de yrkesverksamma är sysselsatta inom jordbruket, och det största problemet med denna yrkesgrupp just nu är de stora överskotten. Man får en viss uppfattning om våra lantbrukares effektivitet om man samtidigt konstaterar att i Sovjetunionen är 23 % av den yrkesverksamma befolkningen sysselsatt inom jordbruket, men förmår inte försörja landet.

Förhållandet säger kanske än mer om hur överlägsen marknadsekonomi är planekonomin. Om vi kan få till stånd en internationell aveckling av gränsskydden och subventionerna på jordbrukets område, skulle problemen med överskotten snabbt vara lösta.

Eftersom jordbruksministern deltagit i GATT:s Uruguay-runda vill jag efterhöra om han kan uttala sig något mer om inom vilken tidsram som han tror att en internationell aveckling av handelshinder och subventioner på jordbrukets område är möjlig.

Anf. 96 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag får tacka Bengt Rosén för hans välgångsönskningar och konstatera att min far inte är bonde – däremot har han skrivit mycket om jordbruket.

Till frågan: Det är svårt att säga någonting om tidsperspektivet annat än att det borde finnas bättre förutsättningar efter detta möte än det var i inledningen. Då var det mycket hårda tag mellan USA och EG. Man riktade strålkastarna specifikt mot den typ av exportsubventioner som EG har och som vi också har i Norden. Det var en tämligen ofruktbar diskussion, som under sommaren också hade övertoner med tendenser till handelskrig och liknande.

Man får nu konstatera att den argumentering vi fört har fått ett ganska gott gensvar. Vi skall nu inte fokusera uppmärksamheten enbart på vissa typer av subventioner, utan försöka tackla det som är huvudfrågan, nämligen

överskotten av jordbruksprodukter, som finns i alla regioner i världen och i de allra flesta länder.

Detta kommer att ta tid. Vi har själva börjat i Sverige och vet att det är en svår och smärtsam process. Det tar självklart ännu längre tid att förhandla om detta med alla andra länder, men klimatet för förhandlingar är bättre efter mötet än före. Förhandlingsbordet är så att säga färdigställt. Man kan starta förhandlingen tidigare än i många andra av GATT-rundans frågor. På så vis behöver man nog inte vänta fördröjningar, men hela GATT-rundan väntas ta minst fyra år, och jordbruksfrågan är en av de allra svåraste frågorna.

Anf. 97 BENGT ROSÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar för detta svar. Inom folkpartiet är vi införstådda med att vi inte ensidigt kan ta bort det svenska gränsskyddet, men vi har också under flera år motionerat om en ny jordbruksutredning, som bl. a. kan få i uppdrag att komma med förslag om hur vi skall kunna minska regleringarna och närma oss marknadsekonomin på jordbrukets område.

Pågående översyn av jordförvärvslagen kommer förhoppningsvis att i någon mån minska restriktionerna på detta område, men den totala regelmassan inom jordbrukssektorn omfattar ju oändligt mycket mer.

Är vår nye jordbruksminister beredd att biträda vår önskan om en ny jordbruksutredning?

Anf. 98 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Den frågan behandlades för någon tid sedan, om jag inte missminner mig, när riksdagen avslög den specifika motionen. Den inriktning man har nu är att anpassa produktionen till efterfrågan. Det sker inte minst i den arbetsgrupp där företrädare för regeringen och jordbruket försöker hitta alternativa, lönsamma användningar av överskottsarealer.

När det gäller överskotten har man redan nått vissa framsteg i fråga om animalieproduktionen; däremot kommer vi fortfarande att ha stora överskott på spannmålsområdet. Vi har alltså startat med det grundläggande problemet, nämligen överskotten. Tillsammans med näringen ser vi nu vilka lösningar man kan hitta, i stället för att gå den andra vägen och se på regleringarna som sådana. Självfallet kommer man in på regleringarna när man börjar diskutera överskotten, men vi vill börja i den ända där problemen finns.

Därvidlag har – för att återgå till Bengt Roséns ursprungsfråga – de internationella besluten i GATT gått i samma riktning, att man skall försöka tackla överskottsproblemen och inte enbart de specifika subventioner och regleringar som finns i olika länder.

Anf. 99 BENGT ROSÉN (fp):

Herr talman! Jag skall inte pressa vår nye jordbruksminister på ett mer detaljerat svar i denna del.

Men för att något återgå till den internationella aspekten vill jag säga att om vi nu inte kan vänta oss att handelshindren internationellt avvecklas inom en snäv tidrymd, så är det viktigt att vi inte tar ytterligare steg i protektionis-

tisk riktning, så extremt beroende av den internationella marknaden som vi i Sverige är – halva vår produktion går ju på export. Jag tror att det var ett farligt beslut som riksdagen fattade för en tid sedan, när man beslöt att höja tullarna på vissa trädgårdsprodukter. Beslutet kan kanske ge några hundra ytterligare arbetstillfällen inom trädgårdsnäringen. Men genom motåtgärder från andra länder kan vi riskera tusentals jobb inom tillverkningsindustrin.

Jag vill gärna efterhöra hur vår jordbruksminister nu ser på denna bedömning.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1986/87:59 om ändrade regler för avverkning i fjällnära skogsområden

Anf. 100 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Birgitta Hambraeus har frågat mig om jag ämnar föreslå ändring i skogsvårdslagen så att skogsstyrelsen inte skall ge tillstånd till en viss typ av avverkning som utarmar naturen och hotar samernas näring.

Frågan om vad som bör gälla för avverkningar i de s. k. fjällnära skogarna har behandlats vid flera tillfällen här i kammaren under de senaste två åren. I sitt beslut i januari 1985 gav riksdagen regeringen till känna vad jordbruksutskottet hade anfört om återhållsamhet med bedrivande av skogsbruk i fjällnära skogar. Till följd därav har skogsstyrelsen ändrat sina föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen på flera punkter.

Utgångspunkten för riksdagens beslut i denna fråga var behovet av ökad hänsyn till naturvårdens och rennäringens intressen – alltså de intressen som berörs i Birgitta Hambraeus fråga. Jag finner mot bakgrund härav och i likhet med vad riksdagen därefter har uttalat om motioner i dessa frågor ingen anledning att föreslå några ändringar av skogsvårdslagen på det sätt som Birgitta Hambraeus avser.

Det särskilda beslut som Birgitta Hambraeus hänvisar till i sin fråga har överklagats till regeringen och bereds för närvarande i jordbruksdepartementet. Jag är därför självfallet inte beredd att kommentera det.

Anf. 101 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Riksdagen beslöt alltså i januari 1985 att skogsbruket skulle bedrivas mycket återhållsamt i de fjällnära skogarna. Men det har inte haft mer effekt än att man i Grundagssättern i Älvdalen kan säga ja till en avverkning trots att återväxten är ytterst tveksam enligt många experter.

Man skall ta hänsyn till naturvårdens och rennäringens intressen, sade riksdagen. Men man har inte ens frågat samerna om den här avverkningen. Ändå har Idre sameby betalat ett tioårigt arrende för att använda denna mark. Den nu aktuella avverkningen skulle omfatta det uppsamlingsområde som är alldeles nödvändigt intill det nyuppförda renslakteriet. Där samlas renarna så att de kan beta av laven. Just det området skulle alltså avverkas.

och det är mycket troligt att hela samnäringen där hotas. Man har inte ens samrått med samnäringen.

Det skall tas ökad hänsyn till naturvården. Men hela vår skogsvårdslagstiftning går ut på att skaffa så mycket material som möjligt för massaindustrin. Man tycks helt ha glömt bort kvalitet, man går in för kvantitet.

Jag vill gärna fråga: Anser jordbruksministern att man helt och hållet skall låta bli att kontakta samerna, när det huvudsakligen är samerna som står för den pågående markanvändningen?

Anser inte jordbruksministern att det är nödvändigt att se över skogsvårdslagen; när trots riksdagens beslut den här beskrivna utvecklingen tydligen blir följderna av lagen?

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1986/87:56 om avtalsförhandlingarna på den offentliga sektorn

Anf. 102 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Lars Ove Hagberg har frågat mig om regeringen ämnar införa ett nytt förhandlingssystem inom den offentliga sektorn.

Förhandlingsordningen inom de kommunala sektorerna beslutas av parterna på det kommunala området.

På det statliga området har sedan länge diskussioner förts om en ny ordning för förhandlingarna. Statens arbetsgivarverk, som svarar för de centrala förhandlingarna inom det statligt reglerade området, har för sin del förordat en ordning som innebär en sektorisering av förhandlingarna och en ökad delegering till de enskilda myndigheterna. En sådan ordning är i enlighet med de riktlinjer för den statliga personalpolitiken som antagits av riksdagen. Regeringen ämnar självfallet inte heller i en sådan ny ordning delta i förhandlingarna.

Anf. 103 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag har frågat om regeringen tänker införa ett nytt förhandlingssystem. Statsrådet Johansson svarar här om ordningen.

Men vad handlar det om? Regeringen har sin statliga inkomstpolic och bestämmer ramarna. Man har satt ett löneökningstak på 5 %. Det har man med råge klarat på den privata sektorn – med de problem som där råder.

Nu gäller det emellertid den offentliga sidan. Vilken motpart har de arbetandes organisationer? Vem bestämmer där? Vem är det som organisationerna förhandlar med? De kommer inte till reella förhandlingar.

Vad har då regeringen gjort i det här läget? Man har blandat sig i förhandlingarna, man har gjort parten otydlig. Man har gjort så att organisationerna inte vet vem de förhandlar med. Man har t. o. m. utöver riktlinjerna gett sig in i avtalskonstruktionen och sagt nej till följsamhet. Och inte nog med det. Man har också sagt nej till låglönesatsning i regeringspolitiken, och man har genom den statliga personalpolitiken sagt att de som tidigare är välbetalda, de skall ha pengar.

Detta är alltså de riktlinjer man har, och också det som man direkt har gjort. Man har infört tvångsmedling, vilket också suddar bort parten, och man gav sig in på att kommentera medlingsbudet.

Såvitt jag kan se har man alltså här gjort sig skyldig till ett totalt traditionsbrott. Statens arbetsgivarverk är nu ungefär ett statens annonsverk, medan regeringen sköter förhandlingarna. Skall det bli så här i fortsättningen – att regeringen direkt förhandlar med parterna? Det innebär en skillnad mot vad som har gällt tidigare. Är det inte egentligen detta som är orsaken till den konflikt och den oreda som vi upplever just nu – att det inte finns någon direkt arbetsgivarpart på den offentliga sidan utan att regeringen hoppar in i förhandlingarna då och då?

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1986/87:10 om bestämmelserna för framförande av A-traktorer

Anf. 104 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig om regeringen avser att ändra på nuvarande bestämmelser för framförande av A-traktorer.

En A-traktor är en lastbil som har byggts om så att den passar in på definitionen på en traktor. Det sker genom att flaket tas bort, en dragkrok monteras och motorn modifieras eller byts ut så att högsta hastighet blir 30 km/tim. För närvarande finns det omkring 7 800 A-traktorer inregistrerade.

En A-traktor får föras av den som har traktorkort. För att få traktorkort skall man ha fyllt 16 år – i undantagsfall 15 – och ha avlagt ett godkänt teoriprov. Det krävs inte något körprov.

A-traktorerna användes ursprungligen uteslutande inom jord- och skogsbruket. I skattehänseende klassas de som jordbrukstraktorer och vägtrafikskatten är låg. A-traktorerna har emellertid på vissa orter periodvis under senare år kommit att användas också för rena nöjeskörningar. När A-traktorerna används för sådana ändamål kan de utgöra både ett ordnings- och ett trafiksäkerhetsproblem.

Inom kommunikationsdepartementet görs för närvarande en större översyn av alla de regler som gäller för motorredskap och traktorer. Inom ramen för detta arbete kommer också den fråga som Hugo Bergdahl nu tar upp att behandlas. Jag kan för dagen inte ange någon exakt tidpunkt när översynsarbetet kan vara avslutat. Jag kommer emellertid att verka för att arbetet påskyndas.

Anf. 105 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

A-traktorer har sitt berättigande enligt min uppfattning, men som arbetsredskap. När ungdomar på 15–16 år släpps ut i trafiken med flera tunga fordon enbart för nöjesåkning reagerar många vänner av trafiksäkerhet och tycker att det måste vara något galemt med de regler som i dag gäller på det här området.

Frågan om A-traktorer i trafiken är inget nytt problem. Tvärtom har frågan varit aktuell under en lång följd av år. 1978 uppdrog den dåvarande regeringen åt trafiksäkerhetsverket att ta fram fakta och underlag för ett senare handlande i denna fråga. Efter sex års utredande gav trafiksäkerhetsverket 1984 ifrån sig en PM, där verket anförde synpunkter på saken.

Under de åtta år som förflutit har kommunikationsministrarna kommit och gått i ett otal omgångar. Ingenting har hänt i frågan, och många personer – bl. a. länspolischefer – har tillskrivit kommunikationsdepartementet och väddjat om en ändring i gällande trafiklagstiftning på denna punkt.

Jag tycker, kommunikationsministern, att det nu är dags att handla innan fler människor dödas och skadas på grund av brister i lagstiftningen på området. Kommunikationsministern lovar att skynda på. Jag hoppas verkligen att han också i praktisk handling driver på denna fråga. Det är dags att vi får en lösning, för det här är ett problem och en viktig trafiksäkerhetsfråga enligt min uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1986/87:29 om instrumentlandning på Arlanda

Anf. 106 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag medger att Gullan Lindblad i Göthe Knutsons frånvaro får ta emot svaret.

Anf. 107 Kommunikationsminister SVEN HÜLTERSTRÖM:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att instrumentlandning skall vara möjlig på Arlanda i fortsättningen.

Instrumentlandningssystemet på Arlanda har varit ur drift under cirka en och en halv månads tid. Systemet har under den tiden moderniserats för att förbättra driftsäkerheten. Efter nödvändiga kontrollmätningar beräknas systemet kunna tas i drift inom kort.

Anf. 108 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! I min kollega Göthe Knutsons frånvaro ber jag att få tacka kommunikationsministern för svaret.

När riksmötet öppnades den 7 oktober befanns det att 20 ledamöter var frånvarande på grund av trafikhinder. De flesta av oss trodde väl att det berodde på den rådande arbetskonflikten, men så var det förvisso icke. Det berodde på att höstdimmorna hade lägrat sig över Arlanda och att man därför inte kunde använda det instrumentlandningssystem av kategori II, som det lär heta, vilket medger landning vid en sikt på 350 m och en flyghöjd på 30 m.

Jag har tagit reda på att det här instrumentlandningssystemet har varit ur drift inte under en och en halv månad utan under närmare två månader. Det har inte hjälpt att Linjeflyg har gjort ständiga påtryckningar på luftfartsverket. Nu har man satt i gång med den noggranna provflygning som är

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

*Om olyckor vid på-
och avstigning av skol-
skjutsar*

nödvändig för att systemet skall kunna godkännas. Det är klockan kvart i 12, och det är ungefär lika tokigt som när man börjar reparera vägar under brinnande turistsäsong.

Jag vill fråga kommunikationsministern: Hade kommunikationsministern reda på det här tidigare? Nu har vi i alla fall underrättat kommunikationsministern om sakernas tillstånd, nämligen att det inte har varit bra förhållanden, och jag undrar om vi kan förvänta oss en skärpt uppmärksamhet i hithörande frågor i fortsättningen. Det är ju inte bara riksdagsmän som vill komma fram till sitt arbete i tid.

Anf. 109 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag förutsätter att man kommer att ha skärpt uppmärksamhet på förhållandet efter det som har inträffat.

På den direkta frågan om jag hade reda på saken tidigare kan jag svara att det hade jag inte, utan jag fick reda på det på samma sätt som dessa riksdagsmän som Gullan Lindblad talar om, nämligen genom att jag inte hann fram i tid.

Anf. 110 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tolkar kommunikationsministerns kompletterande svar så, att man nu verkligen kommer att vara uppmärksam på det här förhållandet, så att sådana här saker inte behöver hända i fortsättningen, och jag önskar kommunikationsministern lycka till när det gäller att trycka på litet grand.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1986/87:60 om olyckor vid på- och avstigning av skolskjutsar

Anf. 111 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Hans Nyhage har frågat mig om vilka åtgärder jag avser vidta för att nedbringa antalet olyckor vid på- och avstigning av skolskjutsar samt om jag avser att medverka till att stopplikt införs för andra fordonsförare när skolskjuts stannats för på- och avstigning.

I enlighet med vad som angavs i proposition 1985/86:62 om bilbältesanvändning m. m. har en arbetsgrupp tillsatts med uppgift att se över bl. a. användningen av skyddsanordningar i skolskjutsar. Jag har erfarit att denna grupp också kommer att ta upp frågor gällande ökad säkerhet vid på- och avstigning avseende skolskjutsar. En rapport från gruppen väntas föreligga under våren 1987.

I avvaktan på denna rapport har jag för närvarande inte för avsikt att vidta några särskilda åtgärder.

Anf. 112 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Det är ett viktigt besked som statsrådet ger när det gäller att den angivna arbetsgruppen också skall behandla den av mig aktualiserade frågan. Det är ytterst angeläget att skärpning av säkerhetsföreskrifterna sker på detta område. Antalet olyckor är alltför stort. Bara för några veckor sedan inträffade i min hemkommun en mycket allvarlig olycka just därför att en av våra skolelever sprang ut på vägen framför skolbussen och blev påkörd av en bil, med mycket allvarliga skador som följd.

Jag förutsätter att arbetsgruppen också behandlar den av mig aktualiserade frågan angående stoppskyldighet i samband med på- och avstigning av skolskjutsar. Sådan stoppskyldighet finns i andra länder. Exempelvis i USA har man stoppskyldighet av detta slag. Med hänsyn till allvaret i frågan tycker jag faktiskt att en liknande stoppskyldighet skulle föreligga också i vårt land, men jag inser att finns det en arbetsgrupp som behandlar frågorna på detta område skall vi avvakta det resultat som arbetsgruppen kommer fram till.

Jag tackar på nytt för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1986/87:70 om arbetsvillkoren för de anställda vid Teliverkstäderna

Anf. 113 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jan Jennehag har frågat statsrådet Johansson vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att säkerställa att inga försämringar sker av villkoren för de anställda vid Teliverkstäderna i samband med att de övergår i aktiebolagsform.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att jag skall besvara frågan.

Enligt riksdagens beslut ombildas televerkets industridivision till ett bolag i televerkskoncernen under Teleinvest AB. Riksdagen uttalade i samband med beslutet att löne- och anställningsvillkoren för dem som berörs av ombildningen av naturliga skäl är utomordentligt viktiga frågor. De är emellertid i första hand förhandlingsfrågor som parterna har att ta ställning till. Riksdagen förutsatte att vederbörlig hänsyn skulle tas till de anställdas intressen.

Televerket skall självfallet följa riksdagsbeslutet. Verket har på min förfrågan uttalat att dess dotterbolag, som i förhandlingarna företräds av Arbetsgivarföreningen SFO, har haft riksdagsbeslutet som utgångspunkt vid förhandlingarna.

Anf. 114 JAN JENNEHAG (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Televerket skall självfallet följa riksdagsbeslutet. Problemet är väl närmast att statsrådet har åsikten att verket också har gjort det hittills. Den åsikten stämmer knappast överens med åsikten hos de anställda som är organiserade i Statsanställdas förbund. Jag var med på en informationsträff

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

*Om privata flykting-
föreläggningar*

som de hade i måndags, och där var stämningen låt mig säga mycket förbittrad.

Är det så att televerket har följt riksdagsbeslutet kan man undra varför arbetsdomstolen kom med sitt utslag för snart 14 dagar sedan. Och är det på grund härav som Statsanställdas förbund har stämt generaldirektören Tony Hagström på 25 milj. kr.? Han har enligt facketts mening hotat de anställda och försökt tvinga dem att säga upp sig. Var det också därför som Statsanställdas förbund begärde hos regeringen att få en medlare, så att förhandlingar mellan SF och SAV kan komma i gång? Att Metallindustriarbetareförbundet och SFO har tecknat ett avtal utesluter ju inte rätten hos Statsanställdas förbund att i dag företräda sina medlemmar. Det är det som de förvägrats genom att statens arbetsgivarverk inte vill diskutera med dem.

Det finns självfallet mycket att säga i denna fråga, men om det var så att riksdagsbeslutet skulle ha ett verkligt innehåll och inte bara vara till för att dölja frågan för att man skall få lugn och ro, anser jag att det absolut inte har haft någon mening hittills.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1986/87:27 om privata flyktingföreläggningar

Anf. 115 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Andre vice talmannen Karl Erik Eriksson har frågat statsrådet Gradin vad hon tänker göra för att förhindra diskriminering av privata flyktingföreläggningar. Arbetet inom regeringen är numera så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Statens invandrarverk skall enligt sin instruktion driva föreläggningar för mottagning av flyktingar och asylsökande. Verket får också, enligt de föreskrifter som regeringen har utfärdat i regleringsbrev, träffa avtal med kommuner eller andra om anordnande av drift av tillfälliga föreläggningar.

I Säffle inrättade invandrarverket en tillfällig föreläggning den 1 november 1985. Verksamheten skulle drivas av ett privat bolag i enlighet med avtal mellan verket och bolaget. Detta avtal avsåg först tre månader, men förlängdes senare t. o. m. den 31 december 1986. Vid förlängningen av avtalet redovisade verket avsikten att driva föreläggnigen i egen regi, om den skulle finnas kvar efter den 31 december 1986.

Enligt min mening finns det inga principiella skäl mot att flyktingföreläggningar drivs i privat regi. Särskilt i ett läge när det är nödvändigt att snabbt finna nya föreläggningar är det angeläget att utnyttja de alternativ som står till buds. Självklart måste verksamheten ske i enlighet med de riktlinjer som har antagits av riksdagen, och invandrarverket måste ha det direkta ansvaret för utplaceringen av flyktingar och asylsökande i kommunerna.

De föreskrifter som regeringen har utfärdat innebär att det är invandrarverket som beslutar i vilken form tillfälliga föreläggningar skall drivas. Samma villkor gäller oberoende av i vilken regi verksamheten bedrivs. Regeringen skall inte i enskilda fall påverka i vilken form invandrarverket anordnar och driver en föreläggning. Med hänsyn till att nuvarande regler är helt neutrala i

vad gäller verksamhetsform anser jag inte att det finns något behov av att ändra reglerna eller att vidta några andra åtgärder.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

Om privata flyktingförläggningar

Anf. 116 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag tycker att Georg Andersson har många goda personliga egenskaper som gör honom lämplig som ansvarig för invandrarfrågor, och därför hälsar jag Georg Andersson välkommen till denna allvarliga uppgift.

Men jag måste säga att jag är litet besviken över slutsatsen i svaret.

I Säffle har vi en fullbelagd utredningsföreläggning för invandrare. Det innebär att där vistas 175–200 personer, ibland något fler. Den föreläggnings drivs i privat regi. Den är inte dyrare i drift än de andra föreläggningsarna, snarare tvärtom. Den fungerar väl, det har jag här ett papper från invandrarverkets generaldirektör på, där han säger att enligt invandrarverkets erfarenhet fungerar föreläggningsen verkligen väl i Säffle. Polisen har ett gott samarbete med flyktingföreläggningsen. Det har det vittnats om när jag har varit på besök där nere. Och den fungerar väl i samhället Säffle. Vid ett öppet hus som flyktingarna anordnade var det mellan 1 400 och 1 500 personer där förra helgen. Men nu får den inte drivas vidare, därför att det är privat regi.

Statstjänstemannaförbundets klubb på invandrarverket i Norrköping har motsatt sig att föreläggningsen drivs vidare. Man säger sig inte kunna acceptera *privata inslag* i flyktingverksamheten.

Jag måste säga att tidpunkten för detta agerande inte är särskilt väl vald, för samma vecka som man har gjort dessa uttalanden inför facket har svenska folket samlat in över 50 miljoner till flyktinghjälp genom *privata initiativ*.

Nu använder invandrarverket facket som sköld. Jag tycker för min del att en kraftfull ledning i invandrarverket borde ha sagt ifrån: Vi behöver Säffleföreläggningsen. Den fungerar väl.

Georg Andersson säger här att vi inför vintern har ont om föreläggningsar med bra standard. Därför skulle jag vilja säga till invandrarministern: Är inte då Georg Andersson beredd att göra en deklaration här att han ändå tycker att Säffleföreläggningsen skall få drivas vidare i samma regi som hittills?

Anf. 117 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Först vill jag till andre vice talmannen framföra ett tack för de välkomnande ord som han riktade till mig.

Får jag sedan upprepa vad jag har sagt, nämligen att jag inte finner att det är några principiella skäl mot att flyktingföreläggningsar drivs i privat regi. Det väsentliga är att verksamheten fungerar bra och i enlighet med de riktlinjer som har antagits av riksdagen. Enligt de uppgifter jag har fått uppfyller verksamheten vid föreläggningsen i Säffle dessa krav.

Oavsett i vilken regi föreläggningsen kommer att drivas i framtiden är det alltså angeläget att den kunskap och den erfarenhet som finns hos dem som arbetar vid föreläggningsen tas till vara. Avgörande i den slutliga summeringen av mitt svar måste ändå vara att regeringen i de enskilda fallen inte kan gå in och diktera hur invandrarverket skall bedriva denna verksamhet. Regeringen har i sina förordningar lämnat full möjlighet att driva tillfälliga föreläggningsar i egen, kommunal eller privat regi.

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

*Om privata flykting-
föreläggningar*

Anf. 118 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Som Georg Andersson förstår har jag haft kontakt med många personer efter det att jag ställde denna fråga – och även före. Vad man är mest bekymrad för av allt är att det sammansvetsade lag av anställda som nu sköter denna föreläggning så utomordentligt skall slås sönder, när den inte får bedrivas i samma regi. Flera personer har sagt att det allvarligaste av allt är att den kamratanda i arbetslaget som vi nu har, som flyktingar uppskattar och som Säffle kommun uppskattar och grannarna uppskattar, skall slås sönder.

Känns det inte litet underligt, invandrarministern, att som ett svar på den första frågan inte kunna säga ifrån i en sådan här sak, när invandrarministern lika väl som jag vet att ändringen sker utan att det finns ett enda sakligt argument?

Anf. 119 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Karl Erik Eriksson frestar mig att utöva ministerstyre. Jag skall motstå den frestelsen. Jag har avgett en principiell ståndpunkt i den väsentliga och grundläggande frågan, och därmed måste jag nöja mig.

Anf. 120 Andre vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag känner Georg Andersson så pass väl och känner till hans ömsinhet och hans goda egenskaper. Jag tror att vi är överens i denna fråga. Skillnaden är att jag kan säga vad jag menar, och vad vi båda menar. Jag säger det en gång till att jag tycker det är underligt att lägga ned denna verksamhet som är till så stor nytta och fungerar så väl, när det inte finns något sakligt argument för att lägga ned den.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1986/87:27 till finansutskottet

1986/87:29 till trafikutskottet

1986/87:40 till skatteutskottet

34 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1986/87:35 Ändring i reglerna för bidragsförskott och underhållsbidrag

Meddelades att följande frågor framställdes

Meddelande om frågor

den 16 oktober

1986/87:82 av *Elving Andersson* (c) till statsrådet Birgitta Dahl om prövningen från miljöskyddssynpunkt av utbyggnaden av stora trafikleder:

Stora trafiksystem, t. ex. motorvägar, innebär i sig en stor miljöpåverkan genom de stora naturingrepp som sker. Vad som dock är än allvarligare är utsläppen av kväveoxider från bilarna. Av dagens utsläpp på ca 35 000 ton kväveoxider per år kommer omkring två tredjedelar från biltrafiken. Motorvägar genererar en ökad biltrafik och därmed ökade utsläpp. De högre hastigheter som man håller på motorvägar medverkar också till att kraftigt öka utsläppen.

De sammanlagda miljöeffekterna av byggnation av motorvägar kan ibland vara svåra att bedöma, då olika experter redovisar olika uppfattningar.

Jag vill med anledning härav ställa följande fråga till miljöministern:

Är miljöministern beredd att verka för att koncessionsnämnden för miljöskydd får pröva utbyggnaden av motorvägar och andra stora trafikleder och att ett första sådant objekt för koncessionsnämndsprövning blir den planerade motorvägen mellan Stenungsund och Uddevalla?

1986/87:83 av *Sigge Godin* (fp) till försvarsministern om medel till en motorgård vid T 3 i Sollefteå:

Sedan mitten av 1970-talet har planer funnits på en motorgård vid T 3 i Sollefteå. En motorgård vid regementet skulle ge betydande besparingar samtidigt som man får ett bättre underhåll av fordonen. Alla ritningar är klara, och genomfarten vid T 3 är flyttad till förmån för den nya motorgården. Självfallet ger projektet också välbehövliga byggjobb till Sollefteå. Den nya motorgården ger också en förbättrad arbetsmiljö vid regementet samtidigt som vägomläggningen ger förbättrad boendemiljö.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till försvarsministern:

När kommer regeringen att anvisa medel så att bygget av motorgården vid T 3 kan starta?

1986/87:84 av *Tommy Franzén* (vpk) till finansministern om den s. k. engångsskatten:

Regeringen har aviserat förslag om "engångsskatt" på försäkringsbolagens förmögenheter. Enligt tillgängliga uppgifter skall detta även gälla kollektiva pensionsförsäkringar.

Jag vill med anledning av detta ställa följande fråga:

Kommer den aviserade engångsskatten att påverka pensionsnivåerna i de kollektiva försäkringarna?

Prot. 1986/87:8
16 oktober 1986

1986/87:85 av Erik Holmkvist (m) till arbetsmarknadsministern om AMS-hjälp för sökande av arbete eller praktik utomlands:

Meddelande om frågor

Det blir allt vanligare att svenskar söker arbete eller praktik utomlands. I hög grad gäller detta även våra invandrare. Sedan många år har arbetsförmedlingarna runt om i vårt land förvärvat god kännedom om den nordiska arbetsmarknaden, dess krav och förutsättningar. Därigenom har hjälp kunnat lämnas till arbets- eller praktikansökningar på den nordiska arbetsmarknaden.

Nu i dag är hela världen, kanske i första hand Europa, på väg att bli en gemensam arbetsmarknad. Detta kräver speciella insatser från arbetsförmedlingarnas sida om hjälp skall kunna lämnas. Sådan hjälp saknas i dag i stor utsträckning.

Jag vill därför med anledning av vad jag ovan anført fråga:

Avser statsrådet ta initiativ till att speciella resurser – genom omfördelningar – skapas inom arbetsförmedlingarna till hjälp för sökande av arbete eller praktik utomlands?

36 § Kammaren åtskildes kl. 17.49.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Olof Marcusson